

Pabo

UPvA

Pabo-ALO

Leren lesgeven in een grootstedelijke context

PRAKTIJKGIDS

2023-2024

Voor praktijkbegeleiders en studenten van:

- Pabo HvA: Voltijd (jaar 1, 2 & 3) en Deeltijd (jaar 1 & 2)
- UPvA (jaar 1, 2 & 3)
- Pabo-ALO (jaar 1)

Inhoud Praktijkgids

VOORWOORD	4
1. WAARTOE LEIDEN WE OP? DE EINDKWALIFICATIES STARTBEKWAME LEERKRACHT	6
1.1 AMSTERDAMSE LEER-KRACHT-LIJN (ALKL) VOOR PABO HVA EN UPVA	6
1.2 DE BEWEEG AMSTERDAMSE LEERKRACHT-LIJN (BALL) VOOR DE PABO-ALO	7
2. LEERDOELEN STAGE PER JAAR	8
3. ACTIVITEITEN TIJDENS DE STAGE	10
3.1 RELATIE STAGEACTIVITEITEN MET LEERDOELEN JAAR 1 EN 2	10
3.2 RELATIE STAGEACTIVITEITEN MET LEERDOELEN JAAR 3 PABO HVA EN UPVA	11
3.3 STAGEDAGEN	11
3.4 GEMISTE STAGEDAGEN	12
3.5 MOGELIJKHEID TOT VERSNELLING VAN DE STAGE VOOR DEELTIJDSTUDENTEN	13
3.6 DEELTIJDSTUDENTEN MET EEN HBO- OF WO-DIPLOMA: REGELING 'VERSNELD VOOR DE KLAS'	13
3.7 OMGAAN MET LERARENTEKORT EN VRAGEN RONDOM INVALLEN	13
3.8 STAGEMAP	14
3.9 LESVOORBEREIDINGSFORMULIER	14
3.10 LEREN SAMENWERKEN MET OUDERS IN EEN GROOTSTEDELIJKE CONTEXT	15
3.11 GEDRAGSCODE	15
3.12 STEM-/ SPRAAKGEBRUIK EN STEMPROBLEMEN	15
4. STAGEPLAATSING OP OPLEIDINGSSCHOLEN	17
4.1 PLAATSING EN KEUZE	17
4.2 STAGEPLAATS OP EEN OPLEIDINGSSCHOOL	18
4.3 PRIVACYWETGEVING EN HET MAKEN VAN BEELDOPNAMEN	19
5. TAAK- EN ROLVERDELING BEGELEIDING IN DE PRAKTIJK	20
6. BEGELEIDING EN BEOORDELING PRAKTIJK PABO HVA, PABO-ALO EN UPVA	21
6.1 BEGELEIDING	21
6.2 BEOORDELINGSPROCEDURE	22
6.3 BEOORDELINGSCRITERIA	24
6.4 AFRONDEN PRAKTIJKBEOORDELING	24
6.5 ONVOLDOENDE PRAKTIJKBEOORDELING	24
6.6 STAGEDOSSIER	25
6.7 WAT TE DOEN BIJ PROBLEMEN?	26
PRAKTIJKGIDS DEEL II: SPECIFIEK VOOR PABO HVA	27
7. SAMENHANG PRAKTIJK EN CURRICULUM PABO HVA VOLTijd EN DEELTIJD	28
7.1 OVERZICHT CURRICULUM PABO HVA	28
7.2 BLOKINDELING, STAGE- EN TOETSWEEKEN PABO HVA IN 2023-2024	30
7.3 STUDIEWIJZERS EN MENTORBRIEVEN PER BLOK (VT) OF PER SEMESTER (DT)	30
PRAKTIJKGIDS DEEL III: SPECIFIEK VOOR UPVA	32
8. UITGANGSPUNTEN VAN DE UPVA	32
9. VUJSTREGELS UPVA	32
10. SAMENHANG PRAKTIJK EN CURRICULUM UPVA	35

10.1 OVERZICHT CURRICULUM UPVA.....	35
PRAKTIJKGIDS DEEL IV: SPECIFIEK VOOR PABO-ALO.....	36
11. UITGANGSPUNTEN PABO-ALO	37
BIJLAGEN.....	38
BIJLAGE A PABO HVA: STAGEDOELEN VT JAAR 1, 2 & 3 EN DT JAAR 1 & 2.....	38
PABO HVA STAGEDOELEN VT JAAR 1 – PRAKTIJK 1 (1E SEMESTER)	38
PABO HVA STAGEDOELEN VT JAAR 1 – PRAKTIJK 2 (2E SEMESTER)	38
PABO HVA STAGEDOELEN VT JAAR 2 – PRAKTIJK 3 (1E SEMESTER)	39
PABO HVA STAGEDOELEN VT JAAR 2 – PRAKTIJK 4 (2E SEMESTER)	39
PABO HVA STAGEDOELEN VT JAAR 3 – PRAKTIJK (BLOK 3.1)	40
PABO HVA STAGEDOELEN VT JAAR 3 – PRAKTIJK (BLOK 3.2)	40
PABO HVA STAGEDOELEN DT JAAR 1 – PRAKTIJK 1 (1E SEMESTER)	41
PABO HVA STAGEDOELEN DT JAAR 1 – PRAKTIJK 2 (2E SEMESTER)	41
PABO HVA STAGEDOELEN DT JAAR 2 – PRAKTIJK 3 (1E SEMESTER)	42
PABO HVA STAGEDOELEN DT JAAR 2 – PRAKTIJK 4 (2E SEMESTER)	42
BIJLAGE B UPVA: STAGEDOELEN JAAR 1, 2 & 3.....	44
UPVA STAGEDOELEN JAAR 1 – PRAKTIJK 1 (1E SEMESTER).....	44
UPVA STAGEDOELEN JAAR 1 – PRAKTIJK 2 (2E SEMESTER).....	44
UPVA STAGEDOELEN JAAR 1 – PRAKTIJK 3 (1E SEMESTER).....	45
UPVA STAGEDOELEN JAAR 1 – PRAKTIJK 4 (2E SEMESTER).....	45
UPVA STAGEDOELEN JAAR 3 - 1 ^E SEMESTER	46
BIJLAGE C PABO-ALO: STAGEDOELEN JAAR 1	47
PABO HVA STAGEDOELEN PABO-ALO JAAR 1 – PRAKTIJK 1 (1E SEMESTER).....	47
PABO HVA STAGEDOELEN PABO-ALO JAAR 1 – PRAKTIJK 2 (2E SEMESTER).....	47
BIJLAGE D UPVA: ACTIVITEITENLIJST JAAR 3.....	49
BIJLAGE E PABO HVA, PABO-ALO & UPVA: GEDRAGSPROTOCOL STAGE VOOR STUDENT	50
BIJLAGE F PABO HVA: STAGEACTIVITEITEN VOLTijd.....	51
PABO HVA: ACTIVITEITEN STAGE VT JAAR 1 EN 2.....	51
PABO HVA STAGEACTIVITEITEN VT JAAR 3 PROFILERING JONGE KIND.....	52
PABO HVA STAGEACTIVITEITEN VT JAAR 3 PROFILERING OUDERE KIND	53
BIJLAGE G PABO HVA: STAGEACTIVITEITEN DEELTIJD.....	55
BIJLAGE H PABO-ALO: STAGEACTIVITEITEN	56
BIJLAGE I PABO HVA EN UPVA: OBSERVATIEFORMULIER STEMGEBRUIK EN STEMPROBLEMEN.....	58

Voorwoord

Bij deze presenteren Pabo HvA, Pabo-ALO en UPvA de Praktijkgids voor cursusjaar 2023-2024. Deze Praktijkgids geeft inzicht in het stagebeleid en in de stageuitvoering van beide opleidingen.

Pabo HvA, Pabo-ALO en UPvA maken een expliciete keuze voor het opleiden van leerkrachten in de grootstedelijke context. Juist in de grote stad zijn er grote verschillen tussen kinderen en is zichtbaar dat niet ieder kind dezelfde kansen heeft, op dezelfde wijze leert of zich ontwikkelt. Goed onderwijs is cruciaal om een solide fundament te leggen voor de toekomst van kinderen. De Pabo HvA, Pabo-ALO en de UPvA leiden studenten op die kinderen willen stimuleren om 'alles eruit te halen wat erin zit'. Dat doen beide opleidingen in nauwe samenwerking met het werkveld.

Het leren in de praktijk wordt gekenmerkt door gerichtheid op toenemende professionaliteit en handelingsbekwaamheid op het gebied van de beroepsbekwaamheden, met een nadrukkelijke focus op het leren lesgeven in de grote stad.

In deze Praktijkgids worden de uitgangspunten voor de praktijkcomponent van Pabo HvA, Pabo-ALO en UPvA beschreven. Deze uitgangspunten vormen de basis voor de organisatie en inhoudelijke sturing van het leren in de beroepspraktijk. De gids is bedoeld voor:

- studenten voltijd van jaar 1, 2 en 3 (Pabo HvA, Pabo-ALO en UPvA);
- studenten deeltijd jaar 1 en 2 (Pabo HvA);
- praktijkbegeleiders (mentoren, (academische) schoolopleiders, instituutopleiders);
- (kern)docenten Pabo HvA en UPvA;
- medewerkers van het stagebureau (die o.a. de stageplaatsing van de studenten regelen).

Voor het laatste studiejaar Pabo HvA (VT en DT) en UPvA, het jaar waarin de LIO-stage centraal staat, is een aparte **Praktijkgids LIO 2023-2024** samengesteld. Daarin is alle informatie te vinden over deze eindstage. De gids en de bijbehorende documenten zijn te vinden op de stagewebsite.

De Praktijkgids is in drie delen verdeeld:

- In **deel I** worden de doelen en de opzet van de stage, de praktijkbegeleiding op de Pabo HvA, Pabo-ALO en de UPvA uiteengezet. Aan de orde komen: bekwaamheden en eindtermen, leerdoelen, stageactiviteiten, stageplaatsing en taak- en rolverdeling tussen de verschillende (praktijk)begeleiders.
- In **deel II** staat de concrete, praktische uitwerking van de stagedoelen. Dit deel is *uitsluitend* van toepassing voor de Pabo HvA, voor studenten van jaar 1, 2 en 3 VT en jaar 1 en 2 DT.
- In **deel III** wordt het programma van de UPvA verder uitgelegd. Dit deel is uitsluitend van toepassing voor de UPvA, voor studenten van jaar 1, 2 en 3.
- In **deel IV** wordt het programma van de Pabo-ALO toegelicht. Dit deel is uitsluitend van toepassing voor de Pabo-ALO, voor studenten van jaar 1.

Ten slotte is in de **bijlagen** een deel van de benodigde praktijkdocumenten voor Pabo HvA en UPvA opgenomen: de leerdoelen voor de stage en een overzicht van de stageactiviteiten.

Vanwege de omvang van de Praktijkgids zijn de beoordelingsformulieren en de lesvoorbereidingsformulieren van Pabo HvA, Pabo-ALO en UPvA niet in deze Praktijkgids opgenomen, maar worden deze apart geplaatst op extranet. Daar is ook een lesbegeleidingsformulier digitaal beschikbaar. De link naar extranet is: [Stagebureau Pabo | leren in de praktijk - HvA](#)

Ten slotte

Veel scholen vragen van studenten een 'Verklaring omtrent het gedrag', kortweg VOG (voorheen "verklaring van goed gedrag" genoemd). Wij steunen dit. In ieder geval voor de LIO's (leerkrachten in opleiding, in jaar 4) zijn scholen daar ook toe verplicht. Door veel scholen wordt de VOG echter ook gevraagd van studenten die niet in dienst zijn. De student dient in dat geval de VOG aan te vragen in de eigen gemeente. Het aanvraagformulier moet mede ingevuld en ondertekend zijn door de instantie die de VOG verlangt, de school dus. De pabo speelt in de aanvraagprocedure geen rol. Het heeft dus geen zin als student en/of school zich voor de aanvraag tot de opleiding wenden. Meer details over de VOG zijn te vinden op deze website:

<http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/verklaring-omtrent-het-gedrag>

We wensen alle betrokkenen bij de stages een goed, inspirerend en leerzaam studiejaar toe!

Namens de Pabo HVA,

Anneke van der Linde
coördinator Samen Opleiden
a.j.van.der.linde@hva.nl

Namens de UPvA,

Mieke Roos
stagecoördinator UPvA
m.roos2@uva.nl

Namens de Pabo-ALO,

Thijs Mensink
instituutsbegeleider ALO
m.e.m.mensink@hva.nl

Amsterdam, 15 juli 2023.

De praktijkcomponent van Pabo HvA, Pabo-ALO en UpvA

De student ontwikkelt zich tijdens de studie tot een startbekwame leerkracht. Leren functioneren in de onderwijspraktijk vormt daarvan een essentieel onderdeel. De kern van het leren in de praktijk wordt gevormd door de werkzaamheden op de stageschool. Onder het leren in de praktijk verstaan we de activiteiten die uitgevoerd worden op de stageschool. Deze activiteiten bieden de studenten zicht op:

- de belangrijkste facetten (taken en rollen) van het leraarschap;
- de wijze waarop een schoolorganisatie functioneert;
- de wijze waarop leerlingen zich op school manifesteren;
- achtergronden, leef- en belevingswereld van kinderen;
- de wijze waarop leerlingen leren (niet alleen op school, maar ook daarbuiten);
- groepsprocessen in de klas.

Daarnaast doen de studenten op de school ervaring op met het:

- voorbereiden en uitvoeren van lessen;
- leiden en begeleiden van groepsprocessen;
- organiseren en plannen van activiteiten binnen en buiten de klas;
- samenwerken met collega's en ouders;
- participeren in overkoepelende schoolactiviteiten.

Pabo HvA, Pabo-ALO en UpvA hebben de eindkwalificaties (het niveau dat de student moet laten zien bij afstuderen) toegespitst op de grootstedelijke context.

Samen Opleiden in Amsterdam

Pabo HvA, Pabo-ALO en UPvA werken intensief samen met twaalf schoolbesturen in Amsterdam en directe omgeving binnen '[Opleidingsscholen](#)'¹. Binnen deze Opleidingsscholen hebben studenten de kans zich zowel in theorie als in de praktijk te ontwikkelen tot startbekwame leerkrachten. Alle studenten van Pabo HvA, Pabo-ALO en UPvA lopen stage op een van de Opleidingsscholen. Binnen de Opleidingsscholen worden studenten intensief begeleid door mentoren, schoolopleiders en instituutopleiders HvA en/of academische schoolopleiders UpvA en/of instituutsbegeleiders van de ALO. De HvA biedt trainingen (basis en verdiepend) aan voor mentoren en schoolopleiders zodat studenten optimaal kunnen worden begeleid.

1. Waartoe leiden we op? De eindkwalificaties startbekwame leerkracht

In intensieve samenwerking met het werkveld leiden Pabo HvA en UPvA studenten op in en voor het basisonderwijs in de grootstedelijke context van Amsterdam. Hierbij zijn de eindkwalificaties zoals we die hebben geformuleerd in de Amsterdamse Leer-Kracht-Lijn (ALKL) leidend. Deze ALKL is onze vertaling van de *bekwaamheidseisen* voor leraren, door het ministerie van OC&W ingevoerd in 2017. De ALKL hebben we samen met het werkveld ontwikkeld.

1.1 Amsterdamse Leer-Kracht-Lijn (ALKL) voor Pabo HvA en UPvA

De Amsterdamse Leer-Kracht-Lijn wordt gebruikt bij de begeleiding van studenten van Pabo HvA en de Universitaire Pabo van Amsterdam (UPvA). De ALKL helpt de leerkracht in opleiding om de eigen ontwikkeling tot leerkracht in professionele termen te duiden, onderbouwen en verantwoorden. Het is een gespreks- en

---

¹ Pabo HvA en UPvA en schoolbesturen werken samen in de volgende Opleidingsscholen: ASKO, STAIJ, AWBR, OOAD, INNOORD, ZONOVA, STWT, Amstelwijs, Zaan Primair, Esprit, Florente en Montessori Haarlemmermeer.

reflectie instrument en bestaat uit drie dimensies: het primaire proces, de brede professionele basis en de professionele identiteit.

Bij de eerste twee dimensies, het primaire proces en de brede professionele basis, hebben we beschreven *wat* een leerkracht moet kunnen. *Hoe* de leerkracht dit doet verschilt per onderwijscontext en onderwijsvisie. 'Onderwijs ontwerpen' bijvoorbeeld is anders ingericht op een montessorischool dan op een daltonschool, en ook wordt het in een kleuterklas op een andere wijze vormgegeven dan in een groep 8. De leerkracht (in opleiding) stemt de *hoe* vraag af op de eigen onderwijscontext en op basis van theorie. In de derde dimensie professionele identiteit komen alle aspecten van het beroep leerkracht samen.

In de Amsterdamse Leer-kracht-Lijn is een vertaling gemaakt naar de diverse fasen van de opleiding. Gedurende de opleiding zijn drie niveaus te onderscheiden:

1. **Beginnend** (te behalen in jaar 1): het geven van enkelvoudige lessen onder begeleiding van de mentor.
2. **In ontwikkeling** (realisatie in hoofdfase, jaar 2 en 3 en toegangseis voor LIO-bekwaam): het geven van meerdere lessen, lessenseries en/of verzorgen van onderwijs in dagdelen/hele dagen onder begeleiding van de mentor.
3. **Startbekwaam** (na de LIO-periode, afgestudeerden van Pabo HvA en UPvA moeten aan deze eisen voldoen): zelfstandig verzorgen van twee dagen onderwijs terwijl de mentor niet aanwezig is in de klas.

Afgestudeerden van Pabo HvA en UPvA moeten aan het eind van hun opleiding ten minste voldoen aan de kolom 'startbekwaam'. De daaropvolgende kwalificaties '**basisbekwaam**' en '**vakbekwaam**' bieden de student aanknopingspunten om de eigen ontwikkeling in perspectief te plaatsen van datgene wat er uiteindelijk – na een aantal jaren werkervaring - wordt verwacht van een leerkracht basisonderwijs. Tijdens en na afloop van de opleiding kan de student dit document in het kader van 'een leven lang leren en ontwikkelen' blijven gebruiken voor de verdere ontwikkeling binnen het beroep. De niveaus basis- en vakbekwaam zijn op dit moment nog in ontwikkeling.

De Amsterdamse Leer-Kracht-Lijn is te vinden op [deze pagina](#). Hier is ook een kennisclip beschikbaar over de opzet van de ALKL en verschillende handleidingen voor studenten en schoolopleiders bij de digitale versie.

Ouderejaars studenten kunnen nog gebruik maken van de competentiematrix *Leren lesgeven in de grote stad (Amsterdam)*, deze is eveneens te vinden op de [stagewebsite](#).

1.2 De Beweeg Amsterdamse Leerkracht-Lijn (BALL) voor de Pabo-ALO

Annaloog aan de Amsterdamse LeerKracht-Lijn, zoals hierboven beschreven, is er nu voor de nieuwe opleidingsvariant Pabo-ALO een 'Beweeg Amsterdamse Leerkracht Lijn' beschreven. Hiervoor geldt dezelfde opzet met de drie dimensies: het primaire proces, de brede professionele basis en de professionele identiteit, evenals de drie niveaus Beginnend, in ontwikkeling en startbekwaam. De inhoud is aangevuld met elementen van het profiel voor de Pabo-ALO afgestudeerde. Deze leerkracht kan zowel in de klas als in de zaal goed lesgeven en voldoet aan de eindkwalificaties van zowel de Pabo als de ALO-opleiding. Deze afgestudeerde is daarnaast beweegregisseur, dus in staat om het bewegen op scholen te stimuleren. Hierbij inspireert en initieert hij allerlei activiteiten op het gebied van bewegen, niet alleen in de klas en in de gymzaal maar bijvoorbeeld ook op het schoolplein, in de gangen en na schooltijd.

De BALL is te vinden op de [stagewebsite](#).

2. Leerdoelen stage per jaar

Iedere student loopt vanaf het begin van de opleiding stage. Voor de opleiding en de stage is het van belang dat er continue aandacht is voor een evenwichtige groei in kennis, inzicht en vaardigheden. De student krijgt gedurende de stages steeds meer zicht op de eigen kwaliteiten, de eigen voorkeuren en ook op de eigen ontwikkelingsbehoefte. De ALKL (en voor Pabo-ALO de BALL) biedt goede aanknopingspunten om dit proces inzichtelijk te maken doordat de ontwikkeling van de student nauwkeurig in kaart kan worden gebracht en kan worden gevolgd.

Om een goede ontwikkeling en gewenste groei te stimuleren zijn er per semester stagedoelen geformuleerd. Deze stagedoelen vormen het uitgangspunt voor de stageperiode. De doelen bieden zowel student als mentor en schoolopleider houvast. Bovendien zijn aan deze stagedoelen beoordelingscriteria gekoppeld, die de mentor en de schoolopleider gebruiken om een uitspraak te doen over de kwaliteit van de activiteiten van de student.

Om een goede ontwikkeling en een goed eindniveau als startbekwaam leerkracht te kunnen waarborgen, is er aan het eind van jaar 1 een minimumniveau vereist. Dit minimumniveau geldt als een basis waarop kan worden voortgebouwd en is verwerkt in de beoordelingsformulieren jaar 1. De stagedoelen per semester zijn opgenomen in de bijlagen.

De doelen zijn per jaar geformuleerd vanuit de onderstaande ontwikkelingslijn:

Pabo HvA Voltijd en UPvA

Pabo HvA Voltijd/Pabo-ALO/UPvA Jaar 1 Einde van het eerste jaar kan de student onderwijs uitvoeren en lesovergangen verzorgen.
Pabo HvA Voltijd/UPvA Jaar 2 De student zorgt voor een koppeling tussen leeractiviteiten en leerdoelen; hij geeft leiding vanuit overzicht en overzicht en houdt rekening met de individuele behoeftes van kinderen. De student is actief bezig een eigen visie op onderwijs te ontwikkelen. Einde eerste semester tweede jaar kan de student een heel dagdeel onderwijs verzorgen. Einde tweede semester kan de student een hele dag aaneengesloten onderwijs verzorgen.
Pabo HvA Voltijd/UPvA Jaar 3 Eind eerste semester van het derde jaar kan de student twee hele dagen aaneengesloten onderwijs verzorgen, een vakoverstijgend project opzetten en uitvoeren, verspreid over meerdere dagdelen (LIO-bekwaam).
Pabo HvA Voltijd/UPvA Jaar 4 Eind van semester 2 kan de student zelfstandig leerprocessen van de leerlingen in de groep regisseren, uitvoeren en evalueren, functioneren in team, communiceren met ouders in overeenstemming met de richtlijnen van de school (startbekwaam).

<p>Deeltijd Jaar 1, semester 1 De student verzorgt verschillende instructies en activiteiten aan de groep, waarbij het accent ligt op leiding geven aan de groep.</p>
<p>Deeltijd Jaar 1, semester 2 De student zorgt voor een koppeling tussen leeractiviteiten en leerdoelen; hij geeft leiding vanuit overzicht en overzicht en houdt rekening met de individuele behoeftes van kinderen. De student begint een eigen visie op onderwijs te ontwikkelen. Einde eerste jaar kan de student een halve dag aaneengesloten onderwijs verzorgen.</p>
<p>Deeltijd Jaar 2, semester 1 De student zorgt voor een koppeling tussen leeractiviteiten en leerdoelen; hij geeft leiding vanuit overzicht en overzicht en houdt rekening met de individuele behoeftes van kinderen. De student is actief bezig een eigen visie op onderwijs te ontwikkelen. Einde van het eerste semester kan de student een hele dag aaneengesloten onderwijs verzorgen.</p>
<p>Deeltijd Jaar 2, semester 2 Eind tweede semester van het tweede jaar kan de student twee hele dagen aaneengesloten onderwijs verzorgen, een vakoverstijgend project opzetten en uitvoeren, verspreid over meerdere dagdelen (LIO-bekwaam).</p>
<p>Deeltijd Jaar 3, semester 1 Aan het eind van de studie kan de student zelfstandig leerprocessen van de leerlingen in de groep regisseren, uitvoeren en evalueren, functioneren in team, communiceren met ouders conform de richtlijnen van de school (Startbekwaam).</p>

3. Activiteiten tijdens de stage

3.1 Relatie stageactiviteiten met leerdoelen jaar 1 en 2

Pabo HVA en UPVA hebben in samenwerking met alle Opleidingsscholen een nieuwe praktijkbeoordeling ingevoerd voor voltijd, deeltijd en studenten van de UPVA, eerst in jaar 1 en nu, in 2023-2024, is jaar 2 aan de beurt. De nieuwe opleiding Pabo-ALO sluit aan bij deze systematiek. In de nieuwe praktijkbeoordeling is de koppeling met de Amsterdamse Leer-Kracht-Lijn (ALKL)/ Beweeg Amsterdamse leerkracht Lijn (BALL) direct zichtbaar gemaakt. In de ALKL/BALL zijn de bekwaamheden voor leraren uitgewerkt tot een leerlijn voor studenten. Daarnaast zijn de beoordelingscriteria breder geformuleerd zodat ze meer context-onafhankelijk zijn en dus in verschillende contexten kunnen worden aangetoond.

In de nieuwe praktijkbeoordeling is de koppeling met de (ALKL) of de BALL voor Pabo-ALO direct zichtbaar gemaakt. In de ALKL/BALL zijn de bekwaamheden voor leraren uitgewerkt tot een leerlijn voor studenten. Daarnaast zijn de beoordelingscriteria breder geformuleerd zodat ze meer context-onafhankelijk zijn.

Halverwege het semester vindt er een ontwikkelingsgericht 'tussengesprek' plaats (*formatieve evaluatie*). De student krijgt dan aan de hand van het lesbezoek van de schoolopleider en een tussengesprek met de mentor inzicht in de eigen ontwikkeling en concrete handvatten om de verdere ontwikkeling bij te sturen. Aan het eind van het semester wordt de student beoordeeld met een cijfer (*summatieve evaluatie*). Dan gaat het erom of de student de leerdoelen heeft verworven. De eindbeoordeling is gebaseerd op de twee lesbezoeken van de schoolopleider en het eindgesprek met de mentor.

Pabo HVA en UPVA jaar 1 en 2

Bij de nieuwe werkwijze formuleren we geen vaste, voorgeschreven stageactiviteiten meer. In de praktijkbeoordeling onder het tabblad *Opbouw en activiteiten* kunnen de student en mentor voorbeelden van activiteiten zien, gekoppeld aan de leerdoelen. Dit geeft de student een idee en houvast om gericht te werken aan de leerdoelen. Deze activiteiten komen uit de vakken die de student op dat moment op de opleiding volgt. Het uitgangspunt is dat studenten praktijkervaring opdoen in het geven van lessen in de verschillende vakgebieden die in de basisschool worden aangeboden: taal, rekenen, kunstzinnige oriëntatie, mens & wereld, burgerschap en sociaal-emotionele ontwikkeling. Dat vraagt om een goede, zorgvuldige planning met zoveel mogelijk variatie in activiteiten. Op basis van de door ons gegeven voorbeeldactiviteiten en van suggesties van de mentor maken de studenten op de tweede stagedag samen met hun mentor een planning om gericht aan de leerdoelen te werken. Student en mentor scherpen deze planning gedurende de stage aan.

Tweedejaarsstudenten gaan daarnaast gericht met de mentor in gesprek welke contextspecifieke activiteiten zij kunnen uitvoeren passend bij de leerdoelen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan lessen vanuit de Vreedzame school als het gaat om regels en afspraken of het inzetten van het expliciet directe instructiemodel. De student krijgt op de opleiding tijdens PPO (Pabo HVA) en LKV (UPVA) handvatten om deze planning en activiteiten vorm te geven.

Pabo-ALO jaar 1

De Pabo-ALO leidt op tot leerkracht basisonderwijs en docent lichamelijke opvoeding. De student loopt zowel stage in de klas als in de gymzaal. In dit kader voert de student opdrachten uit die van belang zijn voor de verschillende vakken die aangeboden worden op de opleiding (zie voor overzicht in de bijlagen). Bij deze opdrachten zit namelijk vaak een 'praktijkcomponent'.

Naast het verbeteren van leerkrachtvaardigheden wordt de student Pabo-ALO opgeleid als beweegregisseur, dus inspirator en initiator voor al het bewegen in en rondom de school. In de loop van de studie zal de Pabo-ALO-student in dit kader ook opdrachten gaan uitvoeren. Het start in jaar 1 met het ontwerpen en uitvoeren

van beweegtussendoortjes. In jaar 2 zal het schoolplein binnen deze leerlijn centraal staan om vervolgens uiteindelijk in het laatste jaar een plan op te stellen en uit te voeren op een basisschool op het gebied van de dynamische schooldag.

Voor de Pabo-ALO geldt dat er ook bezoeken worden afgelegd door een instituutsbegeleider Pabo-ALO voor de stage in de gymzaal. Pabo-ALO studenten lopen twee dagen per week stage: één dag in de klas en één dag in de gymzaal. Zij ontvangen in jaar 1 per blok een beoordeling. Deze beoordeling is gebaseerd op een aantal criteria uit de semesterbeoordeling. Voor hen geldt dus dat er geen formatieve evaluatie plaatsvindt in jaar 1.

3.2 Relatie stageactiviteiten met leerdoelen jaar 3 Pabo HvA en UPvA

Pabo HvA jaar 3 voltijd

Voor studenten van Pabo HvA staan de stagedoelen en de beoordelingscriteria beschreven in deze Praktijkids. De student weet aan het begin van het semester wat er van hem wordt verwacht. De stageactiviteiten komen deels voort uit de beroeps- en vakopdrachten die de studenten in ieder blok op de opleiding moeten afronden. Bij deze beroeps- en vakopdrachten zit namelijk altijd een 'praktijkcomponent'. In een van de bijlagen bij deze Praktijkids staan de verplichte stageactiviteiten per blok weergegeven.

UPvA jaar 3

De UPvA leidt studenten op tot bruggenbouwers, die voortdurend de theorie verbinden aan de praktijk. In de stage maakt de student een koppeling tussen theorieën die in de verschillende vakken op de opleiding centraal staan, en toetst deze aan de praktijk. Naast het bouwen van een brug tussen theorie en praktijk oefenen de studenten in de stage hun leerkrachtvaardigheden. Studenten moeten hiervoor in elk semester minimaal 15 voorbereide activiteiten uitvoeren. De inspiratie en suggesties voor de activiteiten komen uit de vakken op de opleiding, de thematiek op de stageschool, leervragen van de student en uit feedback van de mentor. Om de brug te bouwen en leerkrachtvaardigheden te oefenen, geven verschillende vakken op de opleiding, de studenten opdrachten/activiteiten mee die de student uitvoert in de stage. De omschrijving van deze vakken en opdrachten is als bijlage toegevoegd aan deze Praktijkids. De student leert in de opleiding ook wetenschappelijk onderzoek uit te voeren op een basisschool. Dit wordt ULP onderzoeksvaardigheden genoemd. Aan de ULP onderzoeksvaardigheden zijn verschillende activiteiten verbonden die moeten worden uitgevoerd op de stageschool. Dit betreft bijvoorbeeld het interviewen van kinderen, het uitvoeren van een rekenles of OOL² activiteit tot het bekijken van het leerlingvolgsysteem. De studenten krijgen hier uren voor om dit ook op andere dagen uit te voeren dan de reguliere stagedag.

3.3 Stagedagen

De stage is per opleiding en per jaar vastgesteld op stagedagen en stageweken.

Studenten Pabo HvA voltijd 1e, 2e en 3e jaar

- De eerstejaars studenten gaan één dag (dinsdag) per week naar de stage, en per blok³ één hele stageweek.
- De tweedejaars studenten gaan één dag per week (dinsdag) naar de stage, en per blok één hele stageweek.
- De derdejaars studenten gaan in het eerste semester twee dagen per week (maandag en dinsdag) naar de stage, en per blok één hele stageweek. In het tweede semester volgen zij onderwijs in het

---

² OOL = Onderzoekend en Ontwerpend Leren

³ Pabo HvA werkt met blokken van 10 weken. De systematiek is als volgt: ieder schooljaar heeft 2 semesters. Per semester zijn er 2 blokken van 10 weken. Totaal op jaarbasis dus 4 blokken van 10 weken.

kader van de minor. Als de student een pabominor volgt is er altijd sprake van stage in het basisonderwijs.

Per blok van 10 weken zijn er twee toetsweken, nl. week 9 en 10. In deze toetsweken wordt er geen stagegelopen.

Studenten Pabo HVA deeltijd 1e en 2e jaar

- De eerstejaars studenten lopen één dag per week stage (bij voorkeur de dinsdag). In de stageweken wordt één dag extra stagegelopen.
- De tweedejaars studenten lopen één dag per week stage (bij voorkeur de dinsdag). In de stageweken wordt één dag extra stagegelopen.

Per blok van 10 weken zijn er twee toetsweken, nl. week 9 en 10. In deze toetsweken wordt er geen stagegelopen.

Deeltijd: werkplek inzetten als stageplaats

Mede als gevolg van het lerarentekort zijn verschillende deeltijdstudenten werkzaam in het onderwijs in de functie van onderwijsassistent of leraarondersteuner (zonder dat zij hiervoor de mbo-opleiding hebben gedaan). Deze deeltijdstudenten hebben de mogelijkheid om hun werkplek in te zetten als stageplek met ingang van hun tweede studiejaar. Deze werkplek van de onderwijsassistent moet dan wel op een van de Opleidingsscholen⁴ zijn met wie de opleidingen samenwerken in het kader van 'Samen Opleiden in Amsterdam'. Lees meer over deze regeling en de voorwaarden om hieraan deel te kunnen nemen in de notitie 'Deeltijd, werkplek als stage', te vinden op de [stagewebsite](#).

Studenten Pabo-ALO 1e jaar

- De eerstejaars lopen één dag (donderdag) per week stage in de klas én één dag per week (vrijdag) in de zaal. Per semester is er één stageweek.

Per blok van 10 weken zijn er een toetsweek en een projectweek, nl. in week 9 en week 10. In deze weken wordt er geen stagegelopen.

Studenten UPvA 1e, 2e, 3e jaar

- De eerstejaars studenten lopen 1 dag (dinsdag) per week stage en in semester 1 één stageweek
- De tweedejaars studenten lopen 1 dag (dinsdag) per week stage en in semester 1 één stageweek.
- De derdejaars studenten lopen twee dagen per week stage (dinsdag en woensdag). Na de kerstvakantie lopen zij alleen nog op dinsdag stage

In principe lopen studenten van de UPvA tijdens de tentamenweken gewoon stage, tenzij ze andere afspraken met hun mentor en hun stagedag op een andere dag inhalen.

N.B. Voor de UPvA studenten kunnen minder stageweken gepland worden, omdat zij colleges volgen voor reguliere UvA vakken. Deze colleges kunnen niet anders geroosterd worden.

3.4 Gemiste stagedagen

Het kan zijn dat de student om wat voor reden dan ook stagedagen heeft gemist. Het is de bedoeling dat deze stagedagen worden ingehaald op roostervrije dagen en/of in toetsweken.

Onderwijsgerelateerde activiteiten zoals studiedagen en schoolreisjes gelden als stagedag als de student

---

⁴ ASKO, STAIJ, AWBR, OOAD, INNOORD, STWT, ZONOVA, Amstelwijs, Florente, Esprit, Zaan Primair, Montessori-Haarlemmermeer.

daarbij een actieve rol heeft.

De student is niet verplicht om stagedagen die in (extra) schoolvakanties vallen in te halen omdat er dan sprake is van overmacht. Als de student minder stagedagen heeft kunnen lopen terwijl deze stagedagen naar het oordeel van de schoolopleider wél nodig zijn om zich in voldoende mate te ontwikkelen (en een voldoende beoordeling te ontvangen) dan is de student verplicht gemiste stagedagen op een ander moment in te halen en hierover nadere afspraken te maken met de stagementor en de schoolopleider/ instituutopleider Pabo-ALO.

3.5 Mogelijkheid tot versnelling van de stage voor deeltijdstudenten

Voor deeltijdstudenten bij wie blijkt dat zij zeer goed tot excellent functioneren in de praktijk bestaat de mogelijkheid tot versnelling van de tweede stage in een semester. Dat betekent concreet dat bij het formatieve moment halverwege de stage, de eindbeoordeling van de stage al plaatsvindt. Deze eindbeoordeling (summatieve beoordeling) vindt dus éérder plaats. Om voor versnelling in aanmerking te komen moet de stage daarvóór beoordeeld zijn met het cijfer 8 of hoger en de examinerator moet toestemming geven voor een versnelde beoordeling van de daaropvolgende stage.

De examinerator bepaalt dit echter niet alleen: alvorens deze toestemming te kunnen verlenen bespreekt zij/hij het voornemen met de coördinerend schoolopleider en de instituutopleider. De examinerator onderbouwt het voornemen op basis van de praktijkbeoordeling van het vorige semester. Om hierover een geïnformeerd besluit te kunnen nemen staat het de coördinerende schoolopleider en de instituutopleider vervolgens vrij om nadere informatie te verzamelen, bijvoorbeeld door zelf een lesbezoek af te leggen of dit te laten doen door een andere examinerator. Pas na instemming van de coördinerend schoolopleider en de instituutopleider kan een versnelde beoordeling van de stage plaatsvinden. De versnelde beoordeling wordt uitgevoerd door de examinerator op een door haar/ hem te bepalen moment. Als de volgende stage plaats vindt bij een ander bestuur dan vindt er een overdracht plaats tussen de twee instituutopleiders. Verder is het essentieel dat de student in 1 ½ jaar in alle bouwen (onderbouw, middenbouw en bovenbouw) stage loopt zodat hij/ zij ervaring heeft opgedaan in alle leeftijdsgroepen. Wanneer het stage cijfer tijdens de versnelde stage lager is dan een 8, dan vindt er een heroverweging plaats.

Let op: deze mogelijkheid geldt alleen voor deeltijdstudenten Pabo HVA.

3.6 Deeltijdstudenten met een hbo- of wo-diploma: regeling ‘Versneld voor de klas’

Via de door OC&W ingestelde regeling ‘Versneld voor de klas’ kunnen pabostudenten die al een hbo- of wo-diploma in hun bezit hebben in de tweede helft van hun bacheloropleiding als onbevoegd leraar basisonderwijs worden benoemd door een bestuur primair onderwijs. Deze studenten moeten echter wel aan een aantal voorwaarden voldoen. In de notitie ‘*Deeltijd: Versneld voor de klas*’ wordt beschreven aan welke voorwaarden precies moet worden voldaan om voor deze regeling in aanmerking te kunnen komen. Deze notitie is te vinden op de [stagewebsite](#).

3.7 Omgaan met lerarentekort en vragen rondom invallen

Als gevolg van het lerarentekort kan het zijn dat een student – zéker als tweede-, derde- of vierdejaarsstudent - wordt benaderd met de vraag om incidenteel of structureel in te vallen. Hoewel het soms lastig is om nee te zeggen omdat de student ziet dat de nood hoog is en je groep of school niet in de steek wilt laten, adviseren we hen toch om de studie de prioriteit te geven. Zowel de student zelf als het onderwijs is er uiteindelijk het meest bij gebaat als deze binnen de daarvoor gestelde tijd afstudeert. Tijdig afstuderen geeft de student stabiliteit, de mogelijkheid om zich professioneel verder te ontwikkelen en om een passend salaris te ontvangen voor de werkzaamheden die hij/zij doet. Uiteindelijk is ook het onderwijs daarmee gediend want er is behoefte aan gekwalificeerde, goed opgeleide leerkrachten. Alles in het belang van goed onderwijs voor de kinderen.

3.8 Stagemap

De stagemap is een map (al of niet digitaal) waarin de student op ordelijke, systematische en (voor derden) toegankelijke wijze alles archiveert dat belangrijk is voor zijn ontwikkeling in de stage. De stagemap is ook een voorbereiding op het volgen van de ontwikkeling van leerlingen (A1.1 en C1 bijhouden van een klassenmap) en past bij het beroep leerkracht.

De stagemap bevat ten minste:

- een algemeen gedeelte; gegevens van de school en klas, eigen gegevens, gegevens van kinderen, afspraken/ gewoontes in de klas en persoonlijke aantekeningen;
- de planning per semester (waarin onder andere de verplicht uit te voeren stageactiviteiten zijn opgenomen);
- het schema van werkzaamheden (urenoverzicht) waarop wordt bijgehouden op welke dagen de student aanwezig is geweest op de stageschool en wat de student heeft gedaan;
- de door de student gemaakte schriftelijke voorbereidingen van lesactiviteiten. Studenten maken bij hun activiteiten/lesvoorbereidingen gebruik van het daartoe door de opleiding verstrekte voorbereidingsmodel (zie bijlage bij deze Praktijkgids en/of intranet);
- de Amsterdamse Leer-Kracht-Lijn/Beweeg Amsterdamse Leerkracht Lijn/competentiematrix;
- observaties van kinderen en van het handelen van de mentor;
- eigen evaluaties;
- andere materialen die de eigen ontwikkeling van de student ondersteunen;
- feedback en beoordelingen van de mentor en de schoolopleider;
- de ondertekende gedragscode.

Belangrijk:

Voor de eerste en tweedejaars voltijd- en UPvA-studenten en voor alle studenten van de deeltijd geldt dat feedback van de mentor ten aanzien van specifieke bekwaamheden en evaluaties van de ontwikkeling van de student worden opgenomen in de notievlakken van de Amsterdamse Leer-Kracht-Lijn (ALKL). De eerstejaars studenten van de Pabo-ALO nemen dit op in de Beweeg Amsterdamse Leerkracht Lijn (BALL).

Voorop staat dat de student zich begeleidbaar opstelt; dat wil zeggen dat hij vooraf voorbereidingen communiceert met de mentor en/of de schoolopleider en zich open stelt voor feedback en advies.

De student voert tijdens de stage alle stageactiviteiten uit en zorgt ervoor dat de stagemap geordend en geactualiseerd is. De student heeft op de stagedagen de stagemap steeds bij zich en deze moet dan altijd in te zien zijn voor de praktijkbegeleiders. Bij een bezoek van de schoolopleider/ instituutopleider Pabo-ALO neemt de student zelf het initiatief om de stagemap te presenteren.

3.9 Lesvoorbereidingsformulier

Een goede voorbereiding is het halve werk. Dat geldt ook voor lesgeven. Onder meer door een goede voorbereiding verwerft de student het vakmanschap van lesgeven. De opleiding verwacht dat studenten vooraf met hun mentor overleggen wat er voorbereid wordt, wanneer feedback op de voorbereiding plaatsvindt en wanneer feedback op de uitgevoerde activiteit gegeven kan worden. Studenten worden regelmatig gevraagd zichzelf op te nemen op video, zodat gereflecteerd kan worden op de uitgevoerde activiteit naar aanleiding van de beelden. Aan het begin van het eerste jaar wordt aandacht besteed aan het schriftelijk voorbereiden van een les aan de hand van een lesvoorbereidingsformulier. In het begin van het jaar wordt hiermee een start gemaakt, gaandeweg het jaar wordt het ingeoeffend en steeds verder uitgebreid. Er is een apart lesvoorbereidingsformulier voor Pabo HvA, Pabo-ALO en UPvA studenten. Deze formulieren zijn te vinden op het extranet www.hva.nl/pabo-stage.

3.10 Leren samenwerken met ouders in een grootstedelijke context

Pabo HvA heeft in samenwerking met het Kenniscentrum Onderwijs en Opvoeding van de HvA en de gemeente Amsterdam verschillende instrumenten ontwikkeld ter versterking van de samenwerking tussen school en ouders op basisscholen in een grootstedelijke context. Het gaat om twee algemene modellen (*'mentaal model'* en *'algemene gespreksvaardigheden'*), die van toepassing zijn bij (de voorbereiding van) ieder te voeren gesprek. Daarnaast zijn er vijf specifieke observatieformulieren voor veelvoorkomende oudergesprekken (*kennismakingsgesprek, voortgangsgesprek, probleemoplossend gesprek, slechtnieuwsgesprek en adviesgesprek*).

Deze formulieren worden in colleges op zowel Pabo HvA, Pabo-ALO als UPvA ingezet in combinatie met beeldopnamen die in de afgelopen jaren zijn gemaakt van authentieke oudergesprekken in het Amsterdamse basisonderwijs. In deze colleges staan kennis over en het oefenen van gespreksvaardigheden centraal. De formulieren worden dan gebruikt voor het observeren, analyseren, voorbereiden en evalueren van oudergesprekken. De formulieren en de bijbehorende publicatie met de theoretische verantwoording is geplaatst op de website van het stagebureau onder het kopje 'Samenwerken met ouders'. Zo zijn ze voor alle betrokkenen goed bereikbaar met het oog op de begeleiding van de studenten, maar ook met het oog op bij- en nascholing van zittend personeel.

3.11 Gedragscode

De studenten van Pabo HvA, Pabo-ALO en UPvA tekenen in het eerste jaar op de opleiding een gedragscode voor hun stage. Zij bewaren deze in hun stagemap. Een kopie wordt gearhiveerd op het stagebureau. In de gedragscode wordt omschreven wat er van een student wordt verwacht tijdens de stage. Door deze gedragscode te ondertekenen conformeert de student zich hieraan. De gedragscode zit in een van de bijlagen bij deze praktijkgids en is digitaal beschikbaar op extranet.

UPvA Integriteitsverklaring

De studenten op de UPvA tekenen aan het begin van hun eerste jaar naast de gedragscode ook een integriteitsverklaring. In deze verklaring verklaren zij dat zij alle onderzoeksgegevens voor ULP onderzoeksvaardigheden enkel zullen gebruiken voor onderwijsdoeleinden, vertrouwelijk zullen behandelen in overeenstemming met de richtlijnen voor ethisch verantwoord wetenschappelijk handelen (Ethics Code van de American Psychological Association) en niet openbaar zullen maken zonder voorafgaande toestemming van de schooldirectie. Deze verklaring bewaren de studenten in de stagemap en wordt bewaard in het dossier van de student.

3.12 Stem-/ spraakgebruik en stemproblemen

De stem is één van de belangrijkste gereedschappen van een leerkracht. Veel leerkrachten kampen met stemproblemen. Eén op de vijf leerkrachten is vanwege stemproblemen wel eens thuisgebleven van het werk. Startende leerkrachten rapporteerden meer stemklachten dan pabostudenten of meer ervaren leerkrachten. Het is van belang dat de student er zich van bewust is dat hij zorg moet dragen voor de eigen stem. Hierdoor kan worden voorkomen dat er na de opleiding als startende leerkracht verzuimd moet worden vanwege stemklachten.

Tim Bosselaar (logopedist) is de eerst aangewezen persoon om studenten bij stemproblemen te ondersteunen en te adviseren. Hij verzorgt lessen over juist stemgebruik en begeleidt studenten bij het verbeteren van stemgebruik en spreekvaardigheid. Daarbij is een goede signalering in een vroeg stadium van belang. In het eerste jaar van de opleiding wordt bij iedere praktijkbeoordeling gevraagd of er sprake is stemproblemen zijn of problemen met de spreekvaardigheid. Als dit op het beoordelingsformulier is aangekruist, wordt van de begeleider gevraagd dit specifieker te observeren door aanvullend de 'Observatieformulier stemgebruik en stemproblemen' in te vullen (zie bijlage I van deze Praktijkgids). Vervolgens maakt de student voor een nadere

logopedische screening / logopedisch advies op de opleiding een afspraak met logopedist Tim Bosselaar: t.c.bosselaar@hva.nl of logopedie@hva.nl . Tijdens een aantal individuele begeleidingsmomenten van ca. 30 min. krijgt de student advies en/of werkt samen met de logopedist aan de belangrijkste aspecten om stem- en spraakproblemen in de toekomst zoveel mogelijk te kunnen voorkomen.

4. Stageplaatsing op Opleidingsscholen

De studenten van Pabo HvA, Pabo-ALO en UPvA lopen stage op een Opleidingsschool. De Opleidingsscholen zijn in Amsterdam en omgeving gevestigd. De student doet op deze wijze ervaring op met het lesgeven in de grootstedelijke context.

Om een optimale aansluiting tussen het onderwijsaanbod op de opleiding en het leren op de werkplek te bewerkstelligen, vraagt Pabo HvA aan de opleidingsscholen c.q. stagescholen de studenten te plaatsen in de bouwen zoals weergegeven in het schema in paragraaf 7.1 van deze Praktijkids.

Eisen aan mentoren, schoolopleiders, instituutopleiders en academische schoolopleiders staan beschreven in de samenwerkingsovereenkomsten die zijn aangegaan met opleidingsscholen of stagescholen. Er is een aanbod van gezamenlijk ontwikkelde mentorentrainingen, deze worden uitgevoerd op iedere Opleidingsschool apart zodat de inhoud aangepast kan worden aan de specifieke context. Pabo HvA en UPvA streven ernaar dat er een geschoolde mentor op de stageschool beschikbaar is voor de dagelijkse begeleiding van de student.

Het stagebureau is verantwoordelijk voor het werven van stageplaatsen, het koppelen van studenten aan deze plaatsen en het informeren van alle betrokkenen. Het stagebureau van Pabo HvA is via e-mail te bereiken (stage-pabo@hva.nl) en via telefoon (020-5995628 of 020-5995610).

De coördinator Samen Opleiden (Pabo HvA) en de stagecoördinator (UPvA)/ instituutbegeleider Pabo-ALO zijn verantwoordelijk voor de dagelijkse gang van zaken met betrekking tot de stage. Als er problemen zijn die niet door de mentor, schoolopleider en/of instituutopleider/academische schoolopleider/ instituutbegeleider Pabo-ALO kunnen worden opgelost zoals in paragraaf 6.7 beschreven, dan zijn deze coördinatoren degenen die om advies of hulp kunnen worden gevraagd.

4.1 Plaatsing en keuze

Studenten HvA Voltijd jaar 1, 2 en 3

Studenten van jaar 1 worden aan het begin van het cursusjaar geplaatst door het stagebureau van Pabo HvA. Aan het eind van het cursusjaar wisselen de eerstejaars studenten van Opleidingsschool⁵. Zij kunnen dan de Opleidingsschool van hun voorkeur aangeven. De stage vindt per definitie plaats op een andere Opleidingsschool dan die waar de student in het eerste jaar is geplaatst. Studenten kunnen dan ook een voorkeur aangeven voor stage op een Montessori-, OGO- of Daltonschoon. Vanaf jaar 2 blijven de studenten in principe anderhalf jaar op dezelfde Opleidingsschool (gedurende het tweede jaar en het eerste semester van jaar 3) tenzij er goede redenen zijn om daarvan af te wijken.

Aan het eind van het tweede jaar worden studenten voorgelicht over de mogelijkheid een minor te volgen, waarmee zij bijvoorbeeld kunnen kiezen zich te specialiseren in een specifieke onderwijskundige richting (Montessori, Ogo, Dalton) en daarvoor een certificaat of diploma te behalen.

Indien de student aan het einde van het tweede jaar alsnog de keuze maakt voor een specifieke onderwijskundige richting kan hij wisselen van stageschool. Een verzoek tot wijziging van de stageplek wordt door de student bij de instituutopleider van de Opleidingsschool ingediend met een cc. aan de eigen kerndocent.

Studenten HvA Deeltijd jaar 1 en 2

Studenten van jaar 1 worden aan het begin van het cursusjaar geplaatst door het stagebureau van Pabo HvA.

---

⁵ De opleidingsscholen zijn: Amstelwjs, ASKO, AWBR, Bijzonderwijs, Esprit, Florente, Innoord, Montessori Haarlemmermeer, OOAD, Sirius, STAIJ, STWT en Zaan Primair.

Aan het eind van het cursusjaar wisselen de eerstejaars studenten van Opleidingsschool. Aan het eind van het cursusjaar hebben de eerstejaars studenten de mogelijkheid hun voorkeur voor een andere Opleidingsschool aan te geven. Studenten kunnen een voorkeur aangeven voor stage op een Montessori-, OGO- of Daltonschool.

Een eventueel verzoek tot wijziging van de stageplek wordt door de student bij de instituutsopleider van de Opleidingsschool ingediend met een cc. aan de eigen kerndocent.

Studenten UPvA

Studenten van de UPvA worden geplaatst op een Opleidingsschool. Plaatsing vindt plaats door het stagebureau van de pabo, te bereiken via stage-pabo@hva.nl.

De UPvA-studenten zijn met zowel ULP-leerkrachtvaardigheden als ULP onderzoeksvaardigheden verbonden aan de Opleidingsschool. Studenten van jaar 1 worden geplaatst door het stagebureau en stagecoördinator UPvA. Na het eerste studiejaar wisselen studenten van Opleidingsschool. Studenten van jaar 2 kunnen uit een aantal opleidingsscholen kiezen en daarvoor hun voorkeur aangeven, voor het eind van het eerste respectievelijk tweede studiejaar. Studenten kunnen dan ook een voorkeur aangeven voor stage op een Montessori-, OGO- of Daltonschool. Het stagebureau probeert samen met de stagecoördinator rekening te houden met alle voorkeuren maar kan niet garanderen dat dit lukt. Vanaf jaar 2 kunnen studenten bij de huidige Opleidingsschool blijven of wisselen van Opleidingsschool aan de hand van een motivatie. Verzoeken tot wijziging van de stageplek worden door de student bij de stagecoördinator UPvA ingediend. Aan het einde van het derde jaar solliciteren de studenten op een LIO-plek.

Studenten Pabo-ALO

Studenten van jaar 1 worden aan het begin van het cursusjaar geplaatst door het stagebureau van Pabo HVA. Aan het eind van het cursusjaar wisselen de eerstejaars studenten van Opleidingsschool. Zij kunnen dan de Opleidingsschool van hun voorkeur aangeven. De stage vindt per definitie plaats op een andere Opleidingsschool dan die waar de student in het eerste jaar is geplaatst. Studenten kunnen dan ook een voorkeur aangeven voor stage op een Montessori-, OGO- of Daltonschool.

4.2 Stageplaats op een Opleidingsschool

Kenmerken van een Opleidingsschool zijn:

- Samen Opleiden is een onderdeel van het personeelsbeleid van de school/ het schoolbestuur.
- Het inductietraject voor startende leerkrachten is onderdeel van dit beleid en is er functioneel mee verbonden.
- Het Samen Opleiden wordt aangestuurd door een stuurgroep, bestaande uit de bestuurder, de opleidingsmanager, coördinator Samen Opleiden, de coördinerend schoolopleider en de instituutsopleider.
- Het Samen Opleiden wordt periodiek geëvalueerd middels schriftelijke evaluaties. Deze evaluaties worden besproken in de stuurgroep.
- Er zijn voldoende mentoren beschikbaar die de basistraining voor mentoren hebben afgerond, aangeboden in het kader van 'Samen Opleiden in Amsterdam'.
- De schoolopleiders zijn aangesteld op basis van het 'profiel schoolopleider', ontwikkeld in het kader van 'Samen Opleiden in Amsterdam'. Zij hebben ten minste de basistraining voor schoolopleiders afgerond en bij voorkeur aanvullend de verdiepende training schoolopleiders.

Stage op een Opleidingsschool, specifiek voor de UPvA

- De academische schoolopleiders van de UPvA hebben een academische achtergrond en participeren op de UPvA in een intensieve overlegstructuur, die gelijk staat aan scholing op het gebied van vraagarticulatie en onderzoeksvaardigheden.

- De academische opleiders begeleiden de bijeenkomsten leerkrachtvaardigheden aan studenten van hun bestuur
- Scholen die samenwerken met de UPvA nemen deel aan workshops rondom vraagarticulatie en onderzoeksvragen in de eigen school/ het eigen schoolbestuur.
- Instituutonderzoeksopleiders van de UPvA participeren in schoolplatforms waar onderzoeksvragen worden uitgewerkt. Daar hebben ze een structurele input in uitwerking via vierdejaars UPvA onderzoek en met eigen expertise.

Stage op een Opleidingsschool, specifiek voor de Pabo-ALO

- De instituutsbegeleiders van de Pabo-ALO zijn ALO-docenten die de stage in de zaal beoordelen. Zij overleggen met de schoolopleider en de mentoren (zowel uit de klas als uit de zaal) over de beoordeling en feedback van de stage.

Rol en taken van de instituutopleider en de academische schoolopleider zijn per schoolbestuur vastgelegd in het samenwerkingsconvenant, waarin de rol en de taken van de school en de opleiding zijn vastgelegd in de vorm van gezamenlijke afspraken.

4.3 Privacywetgeving en het maken van beeldopnamen

Beeldopnamen zijn essentieel in het leerproces van de leraar in opleiding. Studenten filmen zichzelf en reflecteren op hun leerkracht handelen in de klas. Deze beeldopnamen van de eigen dagelijkse praktijk vormen een krachtig middel om beroepsvaardigheden van professionals (in opleiding) te ontwikkelen. In de relatie met onze Opleidingsscholen verwachten we dat het kunnen opnemen van beelden voor opleidingsdoeleinden goed geregeld is door de scholen. Binnen het Samen Opleiden in Amsterdam zijn afspraken gemaakt over het maken van beeldopnamen en de privacywetgeving^[1]. Studenten plaatsen hun beeldopnames op de mediasite. Dit is een beveiligde omgeving van de HvA en UvA waarop studenten inloggen met hun HvA/UvA ID en wachtwoord. Studenten van de Pabo HvA kunnen in de A-Z lijst een handleiding vinden over hoe zij kunnen werken met de mediasite. Studenten van de UPvA kunnen op Canvas bij de module leerkrachtvaardigheden een handleiding vinden over hoe zij kunnen werken met de mediasite.

Leerlingvolgsysteem

Binnen Samen Opleiden in Amsterdam leiden we startbekwame leerkrachten op. Dat betekent dat studenten zich ontwikkelen op de verschillende bekwaamheden. Het is belangrijk dat zij in de stages oefenen met het volgen en analyseren van de ontwikkeling van de leerlingen in de stageklas. Wij vragen de opleidingsscholen dat de student (onder begeleiding) toegang krijgt tot die gegevens in de leerlingadministratie of het leerlingvolgsysteem die nodig zijn voor het uitvoeren van (de opdrachten in) de stage. Dat betekent in de praktijk dat de student alleen toegang mag krijgen tot de gegevens van leerlingen en klassen waar daadwerkelijk les aan wordt gegeven, zoals ook verwoord in de aanbevelingen over dit onderwerp vanuit de PO-Raad.^[2]

^[1] Zie hiervoor Protocol Beeldopnamen FOO:

<http://www.hva.nl/praktisch/algemeen/faculteiten/foo/privacy-%E2%80%93-beeldopnamen-foo/privacy-%E2%80%93-beeldopnamen-foo.html>

^[2] Landelijk platform Samen Opleiden: <https://www.platformsamenopleiden.nl/>

5. Taak- en rolverdeling begeleiding in de praktijk

Pabo HvA en UPvA

Eerste-, tweede- en derdejaars studenten ontvangen op de opleiding begeleiding bij de activiteiten en ontwikkeling van leerkrachtvaardigheden en beroepsvaardigheden. De student wordt op Pabo HvA wekelijks begeleid door de kerndocent bij het uitvoeren van de beroepsopdracht. Op de UPvA wordt de student door de instituutonderzoeksopleider begeleid met de ULP onderzoeksvaardigheden. Daarnaast vindt er begeleiding plaats op het gebied van studievoortgang en de professionele ontwikkeling tot leerkracht basisonderwijs. Deze begeleiding wordt op Pabo HvA eveneens uitgevoerd door de kerndocent in het kader van de persoonlijke, professionele ontwikkeling (PPO) tot leerkracht. Op de UPvA wordt deze begeleiding gedaan door de academische schoolopleider. Bij de Pabo-ALO wordt deze begeleiding gedaan door de Professionele Identiteitsdocent (PI-docent).

Specifiek voor UPvA

De academische schoolopleider vertegenwoordigt op de UPvA de rol als kerndocent. Hij/zij verzorgt bijeenkomsten over de leerkrachtvaardigheden en begeleidt de studenten op het gebied van professionele ontwikkeling tot academische leerkracht basisonderwijs. De academische schoolopleider begeleidt een groep studenten die onder de Opleidingsschool vallen. De verbinding tussen de opleiding en de praktijk wordt op deze manier optimaal gemaakt.

6. Begeleiding en beoordeling praktijk Pabo HvA, Pabo-ALO en UPvA⁶

6.1 Begeleiding

De student wordt in de stage begeleid door:

- de mentor (de leerkracht op de stageschool)
- de schoolopleider (Pabo HvA) / academische schoolopleider (UPvA)
- de instituutsbegeleider Pabo-ALO (een docent van de ALO begeleidt de studenten bij de stage in de gymzaal)

De mentor

De mentor geeft praktijkbegeleiding in de vorm van voorbeeldlessen/activiteiten, adviezen, tips en suggesties. Hij is een rolmodel voor de student. Hij/zij geeft de student feedback op de voorbereiding en op de uitvoering van de les. Dit gebeurt door middel van een gesprek tussen student en mentor op de stagedag. De mentor op de school is verantwoordelijk voor de begeleiding van de student en voor de adviesbeoordeling van de student op de werkplek. Hij geeft een advies stagebeoordeling met behulp van het beoordelingsformulier van de opleiding. De mentor bespreekt de adviesbeoordeling met de student en deze neemt zo nodig aspecten op bij de actiepunten voor het volgende blok.

De schoolopleider

De schoolopleider bezoekt de student ieder blok, dus twee keer per semester. Totaal vier maal per jaar. De schoolopleider geeft schriftelijke feedback. De schoolopleider is ook de examinerator en geeft het uiteindelijke oordeel over de stage, mede op basis van de schriftelijke adviesbeoordeling van de mentor. De beoordelingsformulieren zijn te vinden op het extranet van Pabo HvA. In het evaluatiegesprek na het lesbezoek brengt de schoolopleider bij de student een proces op gang: terugkijken, analyseren, leervragen formuleren. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de de ALKL. Op basis van dit gesprek stelt de student leer- en actiepunten en scherpt de planning met betrekking tot de leerdoelen aan.

De instituutsopleider/ academische schoolopleider

De instituutsopleider (Pabo HvA) / academische schoolopleider (UPvA) is de contactpersoon vanuit de opleiding met de Opleidingsschool en vice versa. Als de Opleidingsschool problemen ervaart in de stage(s), dan is de instituutsopleider / academische schoolopleider voor hen het eerste aanspreekpunt. Als de student problemen ervaart op de stage, dan is na de mentor de schoolopleider het eerste aanspreekpunt en als het dan nog niet kan worden opgelost, de instituutsopleider / academische schoolopleider.

De schoolopleider is met de mentor verantwoordelijk voor het leren in de praktijk (de stage), de kerndocent/academische schoolopleider voor de begeleiding in de persoonlijke professionele ontwikkeling. Op Pabo HvA is de kerndocent ook verantwoordelijk voor de begeleiding van de beroepsopdracht. De instituutonderzoeksoopleider vanuit de UPvA begeleidt de studenten op de onderzoeksvaardigheden.

De instituutsbegeleider Pabo-ALO

De instituutbegeleider Pabo-ALO bezoekt de student ieder semester in de gymzaal. Totaal minimaal tweemaal per jaar. De instituutsbegeleider Pabo-ALO begeleidt en geeft schriftelijke feedback. Hij is ook examinerator en geeft uiteindelijk samen met de schoolopleider het uiteindelijke oordeel over de stage, mede op basis van de schriftelijke adviesbeoordeling van de mentoren. De beoordelingsformulieren zijn te vinden op het extranet van Pabo HvA. In het evaluatiegesprek na het lesbezoek brengt de instituutsbegeleider Pabo-ALO bij de student een proces op gang: terugkijken, analyseren, leervragen formuleren. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de

---

⁶ Alle **beoordelingsformulieren** van Pabo HvA en UPvA staan op extranet, te bereiken via deze link: www.hva.nl/pabo-stage

BALL. Op basis van dit gesprek stelt de student leer- en actiepunten op voor het volgende blok m.b.t. het lesgeven in de zaal.

6.2 Beoordelingsprocedure

Beoordelingsprocedure jaar 1 (nieuwe praktijkbeoordeling)

In de nieuwe praktijkbeoordeling is de koppeling met de Amsterdamse Leer-Kracht-Lijn zichtbaar gemaakt. In de Amsterdamse Leer-Kracht-Lijn zijn de bekwaamheden voor leraren uitgewerkt tot een leerlijn voor studenten. De beoordeling vindt plaats op twee momenten in het jaar, aan het eind van het eerste en het tweede semester. Halverwege de stage (dus halverwege het semester) krijgt de student door middel van het lesbezoek van de schoolopleider en het tussengesprek met de mentor feedback en feed forward (formatieve evaluatie). Dat geeft hem/haar inzicht in en de eigen ontwikkeling en concrete handvatten om de verdere ontwikkeling bij te sturen. Aan het einde van semester volgt de eindbeoordeling met een cijfer (summatieve evaluatie). Dan ligt de nadruk op de beslissing in welke mate de student de leerdoelen heeft verworven. De schoolopleider komt op basis van de adviesbeoordeling van de mentor (die in een gesprek met de student door de mentor is toegelicht), de eigen (twee) lesbezoeken en de gesprekken met de student tot een eindoordeel, vult het beoordelingsformulier verder in en geeft een cijfer. De schoolopleider stuurt het formulier naar de instituutopleider (Pabo HvA) / academische schoolopleider (UPvA) en de student. Het stagebureau archiveert de beoordelingsformulieren. De instituutopleider/stagecoördinator verwerkt de resultaten in SIS (cijferadministratie).

Uit de beoordelingsprocedure blijkt dat de stagementor en de schoolopleider beiden een oordeel geven over het functioneren van de student. Echter, de schoolopleider is de formele examiner (namelijk daartoe aangesteld door de examencommissie van de opleiding). Hij/zij is dus de eindverantwoordelijke voor de inhoudelijke beoordeling. De instituutopleider (Pabo HvA) of de stagecoördinator (UPvA) is verantwoordelijk voor het invoeren van de beoordelingen in de resultatenadministratie. Ook een negatieve beoordeling (een onvoldoende) moet worden ingevoerd.

Beoordelingsprocedure jaar 3

De beoordeling van de stage vindt plaats op vier momenten in het jaar. De student wordt beoordeeld aan de hand van de criteria op het beoordelingsformulier. Deze criteria zijn afgeleid van de leerdoelen en deze leerdoelen zijn weer afgeleid van de Amsterdamse Leer-Kracht-Lijn.

Na elk blok geeft de mentor een schriftelijke adviesbeoordeling door het beoordelingsformulier in te vullen met onvoldoende, voldoende, goed of uitstekend. Bij Pabo HvA stuurt de mentor vervolgens de adviesbeoordeling naar de schoolopleider. De schoolopleider rondt de beoordeling af en vult het uiteindelijke cijfer in op het beoordelingsformulier.

Bij de UPvA vult de student eerst zelf het beoordelingsformulier in en gaat daarna in gesprek met de mentor. Vervolgens stuurt de student of mentor de adviesbeoordeling en de eigen beoordeling van de student naar de schoolopleider. De schoolopleider geeft het uiteindelijke cijfer op het beoordelingsformulier.

De schoolopleider komt op basis van de adviesbeoordeling van de mentor (die in een gesprek met de student door de mentor is toegelicht), het eigen lesbezoek en het daarop aansluitende gesprek met de student tot een beoordeling, vult het beoordelingsformulier in en geeft een cijfer. De schoolopleider stuurt het ondertekende formulier naar de instituutopleider (Pabo HvA) / academische schoolopleider (UPvA). Pabo HvA maakt een scan van het formulier en mailt die naar de student. De UPvA-student neemt de eigen beoordeling, de adviesbeoordeling van de mentor en de eindbeoordeling van de schoolopleider op in het portfolio.

Het stagebureau archiveert de beoordelingsformulieren. De instituutopleider/stagecoördinator verwerkt de resultaten in SIS (cijferadministratie).

Uit de beoordelingsprocedure blijkt dat de stagementor en de schoolopleider beiden het functioneren van de student beoordelen, maar de schoolopleider is de examinerator en dus eindverantwoordelijk voor de inhoudelijke beoordeling. De instituutsopleider of stagecoördinator (UPvA) is verantwoordelijk voor het invoeren van de beoordelingen in de resultatenadministratie. Ook een negatieve beoordeling (een onvoldoende) moet worden ingevoerd.

Inlevermomenten praktijkbeoordeling **Pabo HvA en UPvA jaar 1 en 2:**

	Pabo HvA en UPvA
Semester 1	uiterlijk 24-01-2024
Semester 2	uiterlijk 18-06-2024

Inlevermomenten voor de praktijkbeoordeling **Pabo HvA en UPvA jaar 3:**

	Pabo HvA	UPvA
Blok 1	1 ^e toetsweek blok 1: uiterlijk 31-10-2023	uiterlijk 31-10-2023
Blok 2	1 ^e toetsweek blok 2: uiterlijk 24-01-2024	uiterlijk 24-01-2024
Blok 3	1 ^e toetsweek blok 3: uiterlijk 02-04-2024	uiterlijk 04-04-2024
Blok 4	1 ^e toetsweek blok 4: uiterlijk 18-06-2024	uiterlijk 18-06-2024

Afronding praktijk UPvA

Op de UPvA krijgen de studenten twee keer per jaar punten voor de praktijk toegekend. Aan het einde van semester 1 en 2 worden deze punten ingevoerd. De student wordt twee keer per semester bezocht door een schoolopleider. Na elk blok van ongeveer tien weken geeft de schoolopleider een beoordeling (cijfer) op basis van adviesbeoordeling mentor, eigen beoordeling student, het eigen klassenbezoek en het daarop aansluitende gesprek een cijfer. Het gemiddelde cijfer van de beide bezoeken (blok 1 en 2, blok 3 en 4) vormt het uiteindelijke cijfer van de praktijk dat aan het eind van het semester wordt toegekend. Beide bezoeken (blok 1 en 2, blok 3 en 4) van de schoolopleider moeten met een voldoende (5,5) afgerond worden om de praktijk aan het eind van een semester met een voldoende af te kunnen ronden. Wanneer een bezoek met een onvoldoende wordt beoordeeld, zijn er verschillende routes mogelijk. Deze staan beschreven in paragraaf 6.5 'Onvoldoende praktijkbeoordeling'.

Bij een onvoldoende beoordeling (van een blok van ongeveer tien weken) vult de student samen met de schoolopleider een 'overeenkomst stageverlenging' in. De schoolopleider beslist samen met de mentor welke van de drie routes het beste bij de ontwikkeling van de student past.

Beoordelingsprocedure Pabo-ALO Jaar 1

In de praktijkbeoordeling is de koppeling met de Beweeg Amsterdamse Leerkracht Lijn (BALL) zichtbaar gemaakt. In de BALL zijn de bekwaamheden voor leraren uitgewerkt tot een leerlijn voor studenten. Per blok wordt er in jaar 1 een cijfer gegeven. Dit gebeurt op basis van criteria uit de BALL. Per semester is er een beoordelingsformulier vastgesteld en in blok 1 en 3 moet een deel van deze criteria zijn behaald. Dan ligt de nadruk op de beslissing in welke mate de student de leerdoelen heeft verworven. Na elk blok van 10 weken geven de schoolopleider en instituutsbegeleider van de ALO een beoordeling (cijfer) op basis van de eigen beoordeling van de student, de adviesbeoordeling van de mentor in de klas en van de mentor in de zaal, het eigen klassenbezoek (van schoolopleider en instituutsbegeleider) en het daarop aansluitende gesprek. Beide onderdelen van het werkplekleren, dus zowel in de klas als in de zaal, moeten op zichzelf voldoende zijn (minimaal cijfer 5.5. Er kan dus niet worden gecompenseerd). Wanneer een bezoek met een onvoldoende wordt beoordeeld, zijn er verschillende routes mogelijk. Deze staan hieronder beschreven in paragraaf 6.5 'Onvoldoende beoordeling'. De schoolopleider/ instituutsbegeleider stuurt het ondertekende formulier naar de

instituuopleider (Pabo HvA) / academische schoolopleider (UPvA) en de student. Het stagebureau archiveert de beoordelingsformulieren. De instituutopleider/stagecoördinator verwerkt de resultaten in SIS (cijferadministratie).

Uit de beoordelingsprocedure blijkt dat de stagementor en de schoolopleider/ instituutbegeleider beiden een oordeel geven over het functioneren van de student. Echter, de schoolopleider en de instituutbegeleider zijn de formele examinatoren (namelijk daartoe aangesteld door de examencommissie van de opleiding). Zij zijn dus de eindverantwoordelijke voor de inhoudelijke beoordeling. De instituutopleider (Pabo HvA en Pabo-ALO) of de stagecoördinator (UPvA) is verantwoordelijk voor het invoeren van de beoordelingen in de resultatenadministratie. Ook een negatieve beoordeling (een onvoldoende) wordt ingevoerd.

6.3 Beoordelingscriteria

Praktijkbeoordeling jaar 1 en 2

Pabo HvA en UPvA zijn bezig met het gefaseerd invoeren van nieuwe praktijkbeoordelingen, gezamenlijk ontwikkeld met het werkveld. In studiejaar 2023-2024 wordt met deze nieuwe praktijkbeoordeling gestart in het tweede jaar van de voltijd, deeltijd en UPvA. In de nieuwe praktijkbeoordeling is de koppeling met de Amsterdamse Leer-Kracht-Lijn (ALKL)/ Amsterdamse Leerkrachtlijn (BALL) direct zichtbaar gemaakt. In de ALKL/ BALL zijn de bekwaamheden voor leraren uitgewerkt tot een leerlijn voor studenten. Daarnaast zijn de beoordelingscriteria breder geformuleerd zodat ze context-onafhankelijk zijn. De mentor en student kunnen meer invulling geven hoe de beoordelingscriteria er uit zien in de specifieke stagecontext.

Praktijkbeoordeling jaar 3

In jaar 3 gelden nog de 'oude' beoordelingsformulieren. Per blok staat beschreven welke aspecten in de stage moeten worden geoefend en welke leerdoelen moeten worden behaald. Enerzijds geven deze doelen richting, anderzijds zijn ze zodanig geformuleerd dat er voldoende ruimte blijft bestaan voor de student om de activiteiten aan te passen aan de specifieke situatie op de (Opleidings)school en/of om eigen accenten te leggen.

De leerdoelen zijn ieder op zich geconcretiseerd naar de beoordelingscriteria. Op het beoordelingsformulier zijn bij elk beoordelingscriterium 'voorbeelden van concreet waarneembaar gedrag' opgenomen. Deze zijn bedoeld om aan te geven welk type gedrag zichtbaar kan zijn in de praktijk van het lesgeven.

6.4 Afronden praktijkbeoordeling

De instituutopleider en stagecoördinator verwerken de resultaten in SIS (de cijferadministratie). De student neemt alle stagebeoordelingen in pdf-vorm op in het PPO-dossier. Op de UPvA verzamelt de student videofragmenten uit de stage en houdt ontwikkeling bij in de Amsterdamse Leer-Kracht-Lijn.

Tweemaal per jaar voert de kerndocent (Pabo HvA), de docent Professionele Identiteit (Pabo-ALO) of de academische schoolopleider (UPvA) een reflectiegesprek met de student over diens ontwikkeling tot leerkracht. De ALKL (bij Pabo-ALO de BALL) fungeert daarbij als reflectie-instrument.

6.5 Onvoldoende praktijkbeoordeling

Bij een onvoldoende beoordeling moet de student via een herkansing alsnog de leerdoelen voor het betreffende blok zien te behalen. Er zijn drie mogelijkheden tot herkansing, afhankelijk van de 'ernst' van de onvoldoende. Let op: in alle gevallen is er sprake van een formele herkansing en moet er een 'overeenkomst stageverlenging' worden ingevuld. Hierin wordt aangegeven om welke vorm van herkansing het gaat. Een 'overeenkomst stageverlenging' is te vinden op het extranet. De student en de schoolopleider vullen samen de

overeenkomst in en geven een kopie aan het stagebureau. De overeenkomst wordt gearhiveerd in het studentdossier.

1. Een inhoudelijke herkansing in het volgende semester/blok, zonder extra stagedagen:

De student voldoet in het volgende blok alsnog aan de eisen. In dit geval maakt de student in overleg met de mentor en schoolopleider concrete afspraken die worden vastgelegd in de planning. De schoolopleider kan tijdens het tussenmoment de vorige praktijkbeoordeling beoordelen met het cijfer. De student krijgt dan tegelijkertijd formatieve feedback van praktijkbeoordeling op dat moment. De student krijgt dus een summatieve beoordeling van de vorige praktijkbeoordeling en ontwikkelingsgerichte feedback van de praktijkbeoordeling op dat moment. De schoolopleider vult in dat geval twee afzonderlijke beoordelingsformulieren in.

Deze vorm van herkansing kan worden gecombineerd met herkansingsvorm 2.

Let op: deze vorm van herkansing kan niet worden toegekend als het Praktijk 2 (eind 1^e jaar) betreft.

2. Extra stagedagen:

De student heeft meer tijd in de vorm van extra stagedagen nodig om de leerdoelen te behalen. De student moet in dat geval 4 – 8 dagen extra stagelopen. De schoolopleider bepaalt het precieze aantal dagen. Concrete afspraken worden vastgelegd en opgenomen in de planning voor het volgende blok onder het kopje 'herkansing praktijkbeoordeling x'. De student zorgt ervoor dat de schoolopleider, de instituutsopleider / academische schoolopleider en de mentor een kopie ontvangen van de herkansingsafspraken. Na afronding van de extra stagedagen beoordeelt de schoolopleider alsnog. Deze vorm van herkansing hoeft niet per se tot studievertraging te leiden.

3. Opnieuw volgen van het gehele stageperiode:

De student heeft een dusdanige achterstand / stilstand in de ontwikkeling tot leerkracht basisonderwijs dat hij een extra stageperiode (afhankelijk van het blok 9 tot 14 dagen) nodig heeft om alsnog aan de leerdoelen te behalen. In dit geval vindt er een gesprek plaats tussen de student, de schoolopleider en de instituutsopleider Pabo HVA of de academische schoolopleider UPvA. Na afronding van de extra stageperiode beoordeelt de schoolopleider de praktijkbeoordeling die is herkanst. Deze vorm van herkansing leidt tot studievertraging.

6.6 Stagedossier

Van elke student wordt op het stagebureau een stagedossier bijgehouden. In dit dossier worden de volgende formulieren opgenomen:

- de stagebeoordelingsformulieren;
- de herkansingsafspraken en overeenkomsten stageverlenging (indien van toepassing);
- overige correspondentie over de stage.

De stagedossiers zijn alleen toegankelijk voor medewerkers van Pabo HVA en UPvA, voor zover dit voor de uitoefening van hun functie noodzakelijk is. Het is de medewerkers van Pabo HVA en UPvA niet toegestaan om gegevens uit de stagedossiers aan onbevoegden te geven en de beheerder van de stagedossiers draagt er zorg voor dat onbevoegden niet de gelegenheid krijgen van de inhoud van de dossiers kennis te nemen. De student heeft recht op inzage in het eigen dossier en kan documenten opvragen. Hiervoor moet een afspraak worden gemaakt met het stagebureau.

6.7 Wat te doen bij problemen?

Het kan voorkomen dat er zich problemen voordoen tijdens de stage. In onderstaande schema's staat aangegeven wat in dat geval de aangewezen route is. De Opleidingsschool probeert bij zorgen rondom de ontwikkeling van de student, de student extra ondersteuning te bieden door middel van een extra klassenbezoek, video interactie begeleiding, gesprek en/of andere begeleiding. Uitgangspunt is dat de student zich begeleidbaar en proactief opstelt, en meedenkt over vorm en inhoud van de extra begeleiding. Wanneer de zorgen aanhouden na de extra begeleiding van de Opleidingsschool, gaan de coördinerend schoolopleider /academische schoolopleider in gesprek met de instituutopleider/stagecoördinator om te kijken wat er nodig is en wat de volgende stap is.

De student ervaart een probleem met de stage

Er is een probleem:	• Bespreken met stagementor/ werkplekbegeleider of schoolopleider.
Het probleem is niet opgelost:	• Bespreken met de instituutopleider/academische schoolopleider van de Opleidingsschool. • De instituutopleider/academische schoolopleider bespreekt het probleem te allen tijde met de coördinerend schoolopleider.
Er is nog steeds geen oplossing:	• Bespreken met de coördinator Samen Opleiden Pabo HVA⁷ of de stagecoördinator UPvA⁸. • De stagecoördinator bespreekt het probleem te allen tijde met de instituutopleider/academische schoolopleider.

De praktijkschool ervaart een probleem met een stagiaire

Er is een probleem:	• Bespreken met student en schoolopleider.
Het probleem is niet opgelost:	• Bespreken met de instituutopleider/academische schoolopleider van de Opleidingsschool. • De instituutopleider/academische schoolopleider bespreekt het probleem ook met de student.
Er is nog steeds geen oplossing:	• Bespreken met de coördinator Samen Opleiden van Pabo HVA of de stagecoördinator UPvA. • De (stage)coördinator bespreekt het probleem ook met de student.

De student is het niet eens met de beoordeling

Als een student het niet eens is met een onvoldoende beoordeling, dan kan hij zich wenden tot de examencommissie. De examencommissie zal geen inhoudelijk oordeel geven over de stage, maar controleren of er is beoordeeld in overeenstemming met de procedure.

Rol stagebureau bij problemen

Als er zich problemen rondom de stage voordoen, dan speelt het stagebureau een signalerende en doorverwijzende rol. Zij zijn niet verantwoordelijk voor de afhandeling van de problemen. Dat zijn uiteindelijk de coördinator Samen Opleiden van Pabo HVA en de stagecoördinator van de UPvA.

---

⁷ Coördinator Samen Opleiden Pabo HVA: Anneke van der Linde, a.j.van.der.linde@hva.nl tel. 06 2115 5505.

⁸ Stagecoördinator UPvA: Mieke Roos, m.roos2@uva.nl tel. 06 2115 7087.

Praktijkgids deel II: specifiek voor Pabo HvA

- Pabo HvA Voltijd jaar 1
- Pabo HvA Voltijd jaar 2
- Pabo HvA Voltijd jaar 3
- Pabo HvA Deeltijd jaar 1
- Pabo HvA Deeltijd jaar 2
- Pabo HvA Deeltijd jaar 3

7. Samenhang praktijk en curriculum Pabo HVA Voltijd en Deeltijd

In dit hoofdstuk lichten we de samenhang tussen praktijk en curriculum voor Pabo HVA Voltijd (jaar 1 t/m 4) en Deeltijd (jaar 1 t/m 3) toe.

Het leren in de praktijk is gericht op toenemende professionaliteit en handelingsbekwaamheid in het vak van leerkracht primair onderwijs. De inhoud van de opleiding is gericht op het lesgeven in een grootstedelijke context, en op een toename in bekwaamheid om onderwijs te verzorgen, vakinhouden te overzien, differentiatie toe te passen en gesprekken met ouders en andere externen aan te gaan. Aangezien de student ervaring moet opdoen in alle aspecten van het basisonderwijs, is ook aangegeven in welk semester de student stageloopt in een bepaalde 'bouw'. Het onderwijs op de opleiding is gericht op de bouw waar de student op dat moment zijn stage doorbrengt. In onderstaand overzicht van het curriculum is te zien dat de thema's per blok steeds een relatie hebben met de bouw waarin de student stageloopt.

7.1 Overzicht curriculum Pabo HVA

Voor de vierjarige Voltijd ziet het curriculum er als volgt uit:

1	Kennismaken met onderwijs en met de stad Amsterdam		Kind in de grote stad / Leerkracht in de grote stad	
	1.1 Amsterdams onderwijs in beeld	1.2 Lesgeven over Amsterdam	1.3 Leren door te spelen	1.4 Basisonderwijs in Nederland, toen en nu
Praktijk	Oriëntatie op onder- of bovenbouw		Onderbouw (accent groep 1 en 2)	
2	Differentiatie in opvoeden en onderwijzen		Kinderen leren op verschillende manieren	
	2.1 Leren en ontwikkelen stimuleren	2.2 Diversiteit: contact en communicatie	2.3 Leren in en met de groep	2.4 De wereld verkennen: kinderen leren verschillend
Praktijk	Onderbouw (accent groep 3 en 4)		Bovenbouw	
3	Hanteren van verschillen tussen kinderen in onder-/ bovenbouw		Minor	
	3.1 Hanteren van verschillen tussen kinderen in de groep, in onder- c.q. bovenbouw	3.2 Omgaan met verschillen: Samenwerken met ouders en deskundigen in en buiten de school		
Praktijk	Bouw profilering leeftijdsgroep			
4	Verantwoordelijkheid nemen voor het leerproces van kind en groep		Voorbereiden overgang naar het werkveld	
	4.1 Eigen (LIO)-groep: verantwoordelijkheid nemen voor het leerproces van kind en groep	4.2 (Eigen) onderwijs ontwikkelen en verantwoorden	4.3 Afstuderen / voorbereiden overgang naar het werkveld	4.4 Afstuderen / voorbereiden overgang naar het werkveld
Praktijk	LIO-1		LIO-2	

Voor de driejarige Deeltijd ziet het curriculum er als volgt uit:

DEELTIJD

1	De pedagogische en didactische basis van het lesgeven		Kinderen leren op verschillende manieren	
	Onderbouw (accent groep 3 en 4)		Bovenbouw	
2	Leren door spelen en leer- en ontwikkelingslijnen van het jonge kind		Hanteren van verschillen tussen kinderen in onder-/ bovenbouw	
	Onderbouw (groep 1 en 2)		Bouw profilering leeftijdsgroep	
3	Voorbereiden overgang naar het werkveld		Minor	
	LIO-1	LIO-2		

De samenhang met het curriculum dat op de opleiding wordt uitgevoerd, is geborgd in de beoordelingscriteria die zijn beschreven door de opleiding en worden gehanteerd door de praktijkbegeleiders (mentor, schoolopleider). De kwaliteitseisen die worden gesteld aan beroepsvoorbereiding, uitvoering en evaluatie worden in de colleges en in de praktijk toegelicht en er wordt gericht mee geoefend.

De **beroepsvaardigheden** op het terrein van lesgeven en onderzoek worden in de opleiding aangeboden in practica, die aansluiten bij het themaonderwijs. Ook de begeleidingsbijeenkomsten rondom de beroepsopdracht worden hiervoor benut. De practica zijn bedoeld als ondersteuning voor de beroepsopdracht en als ondersteuning bij het werken in de praktijk. Een concreet voorbeeld is het lesvoorbereidingsformulier: de student leert tijdens een practicum van de kerndocent hoe hij dit formulier in de praktijk moet hanteren. Hij past dat vervolgens zo goed mogelijk toe in de eigen lessen. De mentor geeft gericht feedback op het gebruik van het formulier in de lespraktijk, eerst ontwikkelingsgericht, en aan het eind van het blok zal de mentor worden gevraagd daar een adviesbeoordeling over te geven met behulp van het beoordelingsformulier. De kerndocent begeleidt de student op de opleiding en de toetsing vindt plaats in de laatste week van de onderwijsperiode van tien weken.

In het eerste jaar VT en DT ligt de focus op het contact met kinderen, het observeren en het leren kennen van de kinderen, op het lesgeven en op onderwijs. In het tweede en derde jaar VT (en tweede jaar DT) zijn de beroepsvaardigheden gericht op verdieping van het lesgeven, het uitbreiden van het handelingsrepertoire en het omgaan met verschillen tussen kinderen. In het vierde jaar VT (en derde jaar DT) staat de integratie van de kennis, vaardigheden en attitude centraal wanneer de student een deel van de week zelfstandig voor de groep staat.

De **beroepsopdracht** is de verbindende schakel tussen opleiding en praktijk. De student leert in de beroepsopdracht theorie toe te passen in de praktijk, de praktijk te begrijpen én te duiden met behulp van theorie. Met het uitvoeren van de beroepsopdracht ontwikkelt de student daarnaast een onderzoekende en kritische houding in de beroepssituatie. De student verwerft de kennis en de vaardigheden die hij nodig heeft om als professional het eigen onderwijs te (blijven) verbeteren.

De kerndocent introduceert de beroepsopdracht en begeleidt de student bij het behalen van de gestelde doelen. De opdracht heeft altijd een directe relatie met het thema van het blok.

Daarnaast zijn er elk blok specifieke **vakcolleges** ingeroosterd, waarin de student zicht krijgt op de leerlijnen en de vakdidactiek van de diverse kennisgebieden die in het basisonderwijs aan de orde zijn. Waar mogelijk worden deze colleges toegespitst op het thema van het blok en de bouw waar de studenten stage lopen. Gedurende elk semester komen taal, rekenen, wereldoriëntatie en kunstzinnige oriëntatie aan bod. De kennis van de student op het terrein van vakinhoud en vakdidactiek wordt getoetst in tentamens en vakopdrachten. In de vakopdrachten zit meestal een praktijkcomponent die in de stage moet worden uitgevoerd.

In de **persoonlijke, professionele ontwikkeling** bespreekt de student samen met de begeleider (meestal de kerndocent) de studievoortgang, zowel qua voortgang in studiepunten als wat betreft zijn ontwikkeling tot leerkracht basisonderwijs. Bij deze persoonlijke professionele ontwikkeling worden drie doelen beoogd: (1) het ontwikkelen van een eigen identiteit als leerkracht, (2) het leren maken van eigen, wijze keuzes (door een eigen visie te ontwikkelen en door te leren omgaan met dilemma's in de beroepspraktijk en (3) het leren zorgdragen voor de eigen professionele ontwikkeling (ontwikkelen van een onderzoekende houding, houding van blijvend professionaliseren, bereidheid tot samenwerken).

Aan het eind van ieder semester voert de begeleider (meestal de kerndocent) een gesprek met de student over de voortgang in het afgelopen semester. In het gesprek reflecteert de student op de eigen professionele

ontwikkeling door de opgedane kennis en vaardigheden op opleiding en in het werkveld met elkaar in verband te brengen en te koppelen aan de ALKL.

7.2 Blokindeling, stage- en toetsweken Pabo HvA in 2023-2024

Op Pabo HvA wordt gewerkt in twee semesters. Ieder semester bestaat uit twee blokken van tien weken.

Totaal bestaat een jaar uit vier blokken. Ieder blok heeft een vast ritme van stage- en toetsweken.

Herkansingen van toetsen vinden altijd plaats in de toetsperiode van het volgende blok. In de beide toetsweken wordt geen stagegelopen; in de projectweken wel. Voor 2023-2024 ziet de blokindeling en het toetsschema voor Voltijd (jaar 1 en 2 en jaar 3, 1^e semester) en Deeltijd (jaar 1 en 2) er als volgt uit:

BLOK 1 2023-2024										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	
04/09	11/09	18/09	25/09	02/10	09/10	16/10	23/10	30/10	06/11	
		dinsdag 19/09: 1e stagedag			STAGEWEEK VT: ma t/m vr. DT: 1 dag extra		HERFST	TOETSWEK.1 Vakopdracht	TOETSWEK 2 Thematoets Vaktoets	
BLOK 2 2023-2024										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
46	47	48	49	50	51	2	3	4	5	
13/11	20/11	27/11	04/12	11/12	18/12	08/01	15/01	22/01	29/01	
PROJECTWEEK					STAGEWEEK VT: ma t/m vr. DT: 1 dag extra			TOETSWEK.1 Stagebeoord. Vakopdracht PPO	TOETSWEK 2 Thematoets Vaktoets	
						Herkans blok 1				
BLOK 3 2023-2024										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
05/02	12/02	19/02	26/02	04/03	11/03	18/03	25/03	01/04	08/04	
		VOORJAAR		STAGEWEEK VT: ma t/m vr. DT: 1 dag extra				TOETSWEK.1 Beroepsopdr. Vakopdracht	TOETSWEK 2 Thematoets Vaktoets	
								Herkans blok 2		
BLOK 4 2023-2024										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11 & 12
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26 & 27
15/04	22/04	29/04	06/05	13/05	20/05	27/05	03/06	10/06	17/06	24/06 01/07
PROJECTWEEK		MEI				STAGEWEEK VT: ma t/m vr. DT: 1 dag extra		Laatste stagedag in deze week	TOETSWEK.1 Stagebeoord. Beroepsopdr. Vakopdracht PPO	TOETSWK. 2 & 3 Thematoets Vaktoets
				Herkans blok 3	Toetsen in onderwijsweek			Toetsen in onderwijsweek		

7.3 Studiewijzers en mentorbrieven per blok (VT) of per semester (DT)

Per blok (VT) of per semester (DT) staat in *Studiewijzers* het gehele onderwijsaanbod beschreven in relatie tot het thema van het blok/ semester. Ook de verschillende beoordelingscriteria zijn hierin opgenomen. Deze studiewijzers zijn beschikbaar via de instituutsopleider en de schoolopleider, en zijn ook te vinden op het intranet van de pabo. Ook kunnen de mentoren deze opvragen bij de student die zij begeleiden. Door kennis te nemen van de inhoud van de studiewijzers zijn de begeleiders op de hoogte van het studieprogramma waardoor ze actief kunnen verwijzen, linken leggen, kortom de student ondersteunen bij het ervaren van een samenhangend studieprogramma op de opleiding én in de praktijk op de basisschool.

Pabo HVA kent de volgende Studiewijzers:

Voltime:

- 1e jaar: Studiewijzers blok 1.1, 1.2, 1.3 en 1.4
- 2e jaar: Studiewijzers blok 2.1, 2.2, 2.3 en 2.4
- 3e jaar: Studiewijzers blok 3.1 en 3.2 (geen 2e semester i.v.m. de minor)
- 4e jaar: Studiewijzer over het gehele studiejaar

Deeltijd:

- 1^e jaar: Studiewijzers 1^e semester en 2^e semester
- 2^e jaar: Studiewijzers 1^e semester en 2^e semester
- 3^e jaar: Studiewijzer over het gehele studiejaar

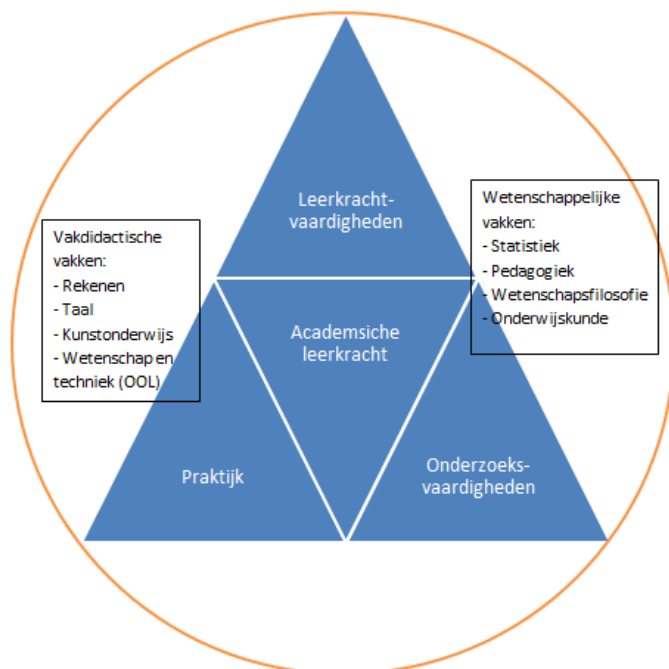
Voor de mentoren zijn **mentorbrieven** opgesteld met een korte samenvatting van de algemene informatie over de stage, de lesvoorbereiding, het gebruik van de stagemap, de stageactiviteiten en - met het oog op de inhoudelijke afstemming - de onderwerpen die dit blok/ semester in de colleges worden behandeld. De mentorbrieven zijn beschikbaar op www.hva.nl/pabo-stage

Praktijkgids deel III: specifiek voor UPvA

8. Uitgangspunten van de UPvA

De Universitaire Pabo van Amsterdam (UPvA) leidt studenten op tot [academisch leraar primair onderwijs](#). De opleiding wordt georganiseerd door de Universiteit van Amsterdam (UvA) en de Hogeschool van Amsterdam (HvA) in samenwerking met het onderwijsveld. Studenten van de Universitaire Pabo krijgen aan het einde van hun opleiding twee diploma's: bachelor vrije pedagogische wetenschappen en bachelor leraar basisonderwijs. De visie waarmee de UvA en de HvA de UPvA vormgeven is kort samengevat de verbinding van theorie en praktijk. Theorie verwijst hier naar algemene kennis ten aanzien van vakinhoudelijke, vakdidactische, onderwijskundige, en pedagogische onderwijsvraagstukken. Praktijk verwijst naar lokale contexten binnen het onderwijs, waaronder de school waar de studenten stage lopen en de lessen die zij op deze school geven. Uitgangspunt van de opleiding is dat studenten theorieën die in de verschillende modules centraal staan, met elkaar in verband brengen en toetsen aan de praktijk, hetzij door reflectie, hetzij door het uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek op de school. Een belangrijke thema's op de UPvA is diversiteit. Dit thema vormt een rode draad in het onderwijs aan de UPvA. De opleiding Universitaire Pabo ziet er schematisch als volgt uit.

Figuur 1: De academische leerkracht. De UPvA schematisch in kaart gebracht.

Gedurende de opleiding ontwikkelt de student zich tot een academische leerkracht.

9. Vuistregels UPvA

In jaar 1 denken studenten na over hun ideale beeld van een leerkracht die ze steeds meer gaan onderbouwen met theorie. In jaar 2 formuleren studenten naar aanleiding van dit beeld vuistregels. Vuistregels zijn een middel om een brug te bouwen tussen theorie en praktijk.

De vuistregels zijn onderbouwde handvatten/routines die je als leerkracht gebruikt om adequaat te reageren op situaties en om onderwijs vorm te geven. Elke leerkracht hanteert in de klas praktijkregels om bijvoorbeeld orde te houden, aandacht te krijgen, kinderen bij de les te houden, instructievorm te geven, werkvormen in te zetten etc. Er zijn ontelbaar veel praktijkregels te beschrijven die een leraar basisonderwijs zou kunnen gebruiken in zijn beroepspraktijk. Praktijkregels ontstaan vaak uit ervaring of tips van anderen. Het verschil tussen een praktijkregel en een vuistregel is dat vuistregels zijn onderbouwd met kennis uit onderzoek of boeken. Vuistregels komen tot stand door een praktijkregel, een sleutelbegrip en fundering in de literatuur aan elkaar te verbinden.

Praktijkregels

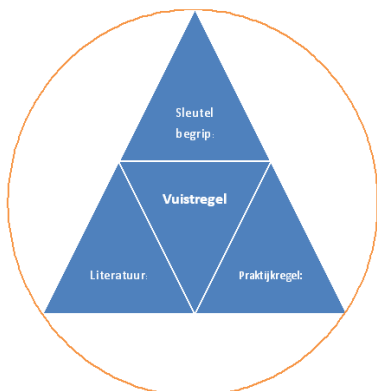
De praktijkregel is een praktische regel die je gebruikt in de klas. Bijvoorbeeld 'ik klap drie keer in mijn handen als ik stilte wil' of 'bij instructie uitspreken dat het gaat lukken'. Er zijn veel praktijkregels die een leerkracht gebruikt in de dagelijkse praktijk in de klas. Deze praktijkregels zijn vaak gebaseerd op ervaring van de leerkracht.

Sleutelbegrippen

Een vuistregel is context -en persoonsgebonden. De analyse van de situatie is daarom van cruciaal belang. Daarvoor is het handig om sleutelbegrippen te benoemen en te gebruiken in de analyse. De sleutelbegrippen openen de deur naar de vuistregel en de kennis (theorie) daarachter. Bijvoorbeeld, sleutelbegrippen rondom *orde* zijn onder meer aandacht, rust, concentratie, stilte. Een sleutelbegrip komt over het algemeen uit onderzoek/literatuur. Het sleutelbegrip zorgt voor verbinding tussen de vuistregel en de literatuur.

Literatuur

De literatuur zorgt voor de brug tussen praktijk en theorie of tussen theorie en praktijk. Je kunt een vuistregel formuleren vanuit de praktijk en deze onderbouwen met literatuur of je kunt een vuistregel formuleren vanuit de literatuur naar een praktijk. Bijvoorbeeld als de student een vuistregel wil formuleren rondom 'orde' kan de student literatuur zoeken rondom behaviorisme: positieve bekrachtiging van gewenst gedrag geeft gewenst gedrag. De student omschrijft de literatuur in eigen woorden (parafrasen) en voegt dit toe aan de vuistregel. Een vuistregel heeft altijd drie componenten (de praktijkregel, sleutelbegrip en literatuur) die tezamen een vuistregel vormen.

<u>Vuistregel</u>	
Als ik wil dat getallen en rekenhandelingen betekenis krijgen voor kinderen dan zet ik situaties uit de leefwereld van kinderen in tijdens mijn rekenlessen.	
<u>Praktijkregel</u>	<u>Sleutelbegrip</u>
Tijdens de pakkende inleiding van mijn rekenles gebruik ik concrete materialen uit de leefwereld van kinderen.	Betekenisvol, leefwereld
<u>Literatuur</u>	
<p>Realistisch rekenonderwijs bestaat uit vijf samenhangende onderwijsleerprincipes. Een daarvan is mathematiseren vanuit betekenisvolle realiteit. Van Zanten (2009) schrijft dat kinderen pas betekenis kunnen geven aan getallen en rekenhandelingen wanneer er situaties uit de leefwereld van kinderen worden ingezet. Wanneer een leerkracht passende contexten inzet helpt dit bij het mathematiseren en strategieontwikkeling van kinderen (p.47)</p> <p>Zanten, M. van (2009). <i>Voetstuk van de PABO</i>. www.kennisbasis.nl</p>	

<u>Vuistregel</u>	
Als ik als leerkracht meer zicht wil krijgen op de gehele ontwikkeling van kinderen dan kijk ik gericht naar de verschillende actoren in het microsysteem van het kind.	
<u>Praktijkregel</u>	<u>Sleutelbegrip</u>
Tijdens informele gesprekjes met kinderen vraag ik gericht naar hun achtergrond zoals hun gezinssituatie, familie, de buurt waarin zij opgroeien, vriendjes en vriendinnetjes, religie en hobby's.	Bio ecologisch ontwikkelingsmodel, micro systeem
<u>Literatuur</u>	
<p>Bronfenbrenner (1994) heeft een model ontwikkeld dat helpt de ontwikkeling van kinderen en mensen te begrijpen. Dit model zegt dat de ontwikkeling van mensen wordt beïnvloedt door de kwaliteit van de omgevingen waarin het kind leeft of aan deelneemt en de interacties tussen deze omgevingen. Het model staat uit verschillende niveaus: micro, meso, exo en macro. Micro systeem is de omgeving waarin het kind activiteiten uitvoert en relaties aangaat. Denk hierbij aan de gezins- en familiestructuur, school, buurt waarin kind opgroeit en plek waarin het kind hobby's uitvoert.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bronfenbrenner, U. (1994). Ecological models of human development. In <i>International Encyclopedia of Education</i>, 3. Oxford: Elsevier. 	

<u>Vuistregel</u>	
Als ik wil dat leerlingen strategieën leren voor leren geef ik leerlingen feedback op leren en motivatie.	
<u>Praktijkregel</u>	<u>Sleutelbegrip</u>
Ik geef tijdens het zelfstandig werken feedback op het leerproces.	Strategieën voor leren
<u>Literatuur</u>	
<p>Feedback gericht op leren stimuleert het gebruik van cognitieve strategieën. De cognitieve effecten (van het geven van feedback) op motivatie resulteren voornamelijk in inzicht in de relevantie van wat er bestudeerd werd. Dat stimuleert het gebruik van een cognitieve strategie, en zal uiteindelijk het leren verbeteren (Hattie & Timperley, 2007; Means, Jonassen & Dwyer, 1997).</p>	

10. Samenhang praktijk en curriculum UPvA

10.1 Overzicht curriculum UPvA

Blok 1	Blok 2	Blok 3	Blok 4	Blok 5	Blok 6
ORIENTATIE OP SCHOOL EN LERAAR			ORIENTATIE OP KIND EN VAK		
Inleiding pedagogische wetenschappen			Onderwijskunde 1	Ontwikkelingspsychologie	
Onderzoeksmethodologie	Beschrijvende Statistiek	Eigen vaardigheid Nederlands	Mens en wereld 2	Kunstzinnige oriëntatie 1	
Rekenen en wiskunde 1 Eigen vaardigheid Rekenen	Mens & Wereld 1	Stageweek: burgerschap		Taal 1	
ULP A Pedagogiek			ULP B Mens en wereld		
ULP LKV1: opbouw van een goede les			ULP LKV2: positief klassenklimaat		
Praktijk 1			Praktijk 2		

UPvA Jaar 2

Blok 1	Blok 2	Blok 3	Blok 4	Blok 5	Blok 6
WETENSCHAP EN TECHNIEK			DIVERSITEIT		
Leren op school	Onderwijskunde 2		Familie & Gezin	Toetsende statistiek	
Bewegingsonderwijs	Taal 2		Communicatie	Kunstzinnige Oriëntatie 2	
			Rekenen&wiskunde 2	Onderwijs in Onderzoekend en ontwerpen leren (OOL)	
Cultuuronderwijs					
ULP C: Onderwijsontwerp rekenen			ULP D Diversiteit		
ULP LKV3: rijke leeromgeving			ULP LKV4: rechtdoen aan diversiteit in de klas		
Praktijk 3			Praktijk 4		

UPvA Jaar 3

Blok 1	Blok 2	Blok 3	Blok 4	Blok 5	Blok 6
LEREN EN ONTWIKKELEN			STAGNATIE IN LEREN		
Mens & Wereld 3	Psychopathologie		Pedagogische aanpak in de klas	Onderwijskunde 3	Praktijk 6 Keuzestage
Professionele opvoeders	Taalverwerving			ULP LKV6: Educatief partnerschap	
				Onderwijskunde 3	
			Taal 3		
			Rekenen&Wiskunde 3		
			Kunstzinnige Oriëntatie 3		
ULP E Leerlingvolgsysteem			Kennisbasistoets Rekenen Kennisbasistoets Nederlands		
ULP LKV5: handelingsgericht werken					
Praktijk 5					

UPvA Jaar 4

Blok 1	Blok 2	Blok 3	Blok 4	Blok 5	Blok 6
Profilerings			AFRONDING IN LIO EN BACHELOR Beroepsprofilering		
Testconstructie en onderzoeksverslaglegging	Keuzeprofilering		Leeftijdsprofilering 1	Leeftijdsprofilering 2	
ULP L7			ULP L8		
ULP F: Bacheloronderzoek 1			ULP G: Bacheloronderzoek 2		
LIO-1			LIO-2		

Praktijkgids deel IV: specifiek voor Pabo-ALO

11. Uitgangspunten Pabo-ALO

De Pabo-ALO leidt studenten op tot leerkracht basisonderwijs én docent lichamelijke opvoeding. De opleidingsvariant wordt georganiseerd door de Pabo HvA en door de ALO in samenwerking met het onderwijsveld. Studenten krijgen aan het einde van hun opleiding twee bachelordiploma's: van de Pabo en van de ALO. Het leren in de praktijk is gericht op toenemende professionaliteit en handelingsbekwaamheid in het vak van leerkracht primair onderwijs en docent lichamelijke opvoeding. De inhoud van de opleiding is gericht op het lesgeven in de grote stad, en op een toename in bekwaamheid om onderwijs te verzorgen, vakinhouden te overzien, differentiatie toe te passen en gesprekken met ouders en andere externen aan te gaan. Aangezien de student ervaring moet opdoen in alle aspecten van het basisonderwijs lopen de Pabo-ALO studenten in de eerste twee jaar van de opleiding stage in alle bouwen van het primair onderwijs. In het derde jaar gaan ze wekelijks naast één dag stage in het basisonderwijs ook één dag naar het voortgezet onderwijs om daar de gymlessen te verzorgen.

Pabo-ALO is vormgegeven vanuit een holistische blik naar kinderen. De afgestudeerde van de Pabo-ALO kent de kinderen op zowel sociaal-emotioneel - als cognitief als motorisch gebied en kan de leerlingen helpen zich op deze gebieden verder ontwikkelen. Naast een goede leerkracht in zowel de klas als de zaal wordt de Pabo-ALO student opgeleid als 'beweegregisseur', een taak waarbij hij inspireert en initieert op het gebied van bewegen in en rondom de school. Dit sluit goed uit bij de grootstedelijke context van Amsterdam waarbij thema's als gezondheid en beweegarmoede, maar ook overgewicht een rol spelen. In het curriculum komt dit vak beweegregisseur als aparte onderwijsmodule aan bod naast alle andere vakgebieden van zowel de Pabo als de ALO. Bij de Pabo-ALO hebben we ervoor gekozen om geïntegreerde onderwijsmodules aan te bieden aan studenten (meestal in eenheden van 5 studiepunten). Zo is in jaar 1 in het eerste semester pedagogiek gekoppeld aan het vak rekenen en zijn de vakken met betrekking tot vakinhoud en vakdidactiek op gebied van bewegingsonderwijs ook gecombineerd. De onderwijsmodule Professionele Identiteit (PI) bereidt de studenten voor op vraagstukken binnen de bekwaamheden van de brede professionele basis, zoals bijvoorbeeld samen werken en samen leren, professioneel communiceren, creatief denken, e.d. Ook studieloopbaanbegeleiding van de Pabo-ALO studenten valt onder de module PI.

Bijlagen

Bijlage A Pabo HvA: Stagedoelen VT jaar 1, 2 & 3 en DT jaar 1 & 2

PABO HvA STAGEDOELEN VT JAAR 1 – Praktijk 1 (1e semester)

PRIMAIRE PROCES

Pedagogische bekwaamheid:

- De student observeert leerlingen en toont belangstelling voor de leefwereld en achtergrond van de leerlingen (A1.1 en A3.2⁹).
- De student verdiept zich in regels en afspraken in de klas en verwerkt dit in zijn/haar lessen en activiteiten (A2).

Vakinhoudelijke bekwaamheid:

- De student verdiept zich in het vakgebied waar hij een les over gaat geven en formuleert een lesdoel hierbij (B.1).

Vakdidactische bekwaamheid:

- De student verdiept zich in de beginsituatie van leerlingen en ontwerpt op basis daarvan activiteiten (C1 en C2).
- De student kan een compacte uitleg geven in een les (C2).

BREDE PROFESSIONELE BASIS

Plannen en organiseren:

- De student zorgt dat voor de les alle materialen klaarliggen en maakt een passende tijdsindeling van de les (D1).
- De student helpt leerlingen bij leertaken en stimuleert hen om taakgericht bezig te zijn (D2).

Communiceren

- De student maakt contact (leerlingen, mentor, collega's) door verbale en non-verbale communicatie in te zetten (E2).
- De student zorgt voor overzicht door houding en positie (E1).

Samenwerken

- De student toont belangstelling voor anderen die werkzaam zijn op de school (F1 en F3).

Reflecteren en onderzoeken

- De student is nieuwsgierig en stelt zichzelf en de mentor vragen over onderwijs (G1 en G2).
- De student staat open voor feedback (G2).

PABO HvA STAGEDOELEN VT JAAR 1 – Praktijk 2 (2e semester)

PRIMAIRE PROCES

HET PRIMAIRE PROCES

Pedagogische bekwaamheid:

- De student spreekt verwachtingen uit op basis van de regels en afspraken in de klas.
- De student geeft leerlingen de ruimte om eigen ideeën en meningen in te brengen (A3.1).

Vakinhoudelijke bekwaamheid:

- De student kan een lesdoel opstellen in samenhang met de leerlijnen (B1 en B2).
- De student kan op basis van de leerstof verschillen tussen leerlingen benoemen (B3).

Vakdidactische bekwaamheid:

- De student ontwerpt lessen voor verschillende leerlijnen met daarin drie fasen (inleiding, kern, slot) (C2).
- De student zorgt voor betrokkenheid door het stellen van stimulerende vragen (C3).

BREDE PROFESSIONELE BASIS

Plannen en organiseren:

⁹ Deze codes verwijzen naar de aspecten van de Amsterdamse-Leer-Kracht-Lijn.

- De student verdiept zich in routines in de klas om overgangen en onderbrekingen te begeleiden en past deze toe (D2).
  - De student zet werkvormen in tijdens activiteiten om de betrokkenheid te vergroten (D3).
- Communiceren**
- De student registreert wat er in de klas gebeurt en zet verbale en non-verbale communicatie in om gedrag bij te sturen (E1).
  - De student maakt contact met leerlingen door naar hen te luisteren en hen op hun gemak te stellen (E2 en E3).
- Samenwerken**
- De student toont initiatief in het contact maken met ouders (F2).
- Reflecteren en onderzoeken**
- De student stelt zichzelf kritische vragen over het eigen handelen en bespreekt deze met de mentor (G2).

PABO HVA STAGEDOELEN VT JAAR 2 – Praktijk 3 (1e semester)

PRIMAIRE PROCES

Pedagogische bekwaamheid:

- De student vertoont voorspelbaar leerkrachtgedrag op basis van de regels en afspraken in de klas (A2.1).
- De student leert leerlingen hun mening te onderbouwen en betreft hen bij in besluitvormingsprocessen in de klas (A3.1).

Vakinhoudelijke bekwaamheid:

- De student maakt de relevantie van de lesdoelen duidelijk door deze te verbinden aan de werkelijke situatie en de leefwereld van leerlingen (B3)

Vakdidactische bekwaamheid:

- De student kan op verschillende manieren de beginsituatie van de leerlingen en de groep in kaart brengen en benoemt verschillen (C1).
- De student ontwerpt op basis van de beginsituatie lessen voor verschillende leerlijnen waarbij leerlingen keuzemogelijkheden hebben (C2.1).
- De student geeft instructie in kleine stapjes en modelt de leerstof/vaardigheid (C2.2).

BREDE PROFESSIONELE BASIS

Plannen en organiseren:

- De student stimuleert de zelfstandigheid en het eigenaarschap van leerlingen (D2.1).
- De student gebruikt uitnodigende materialen die aansluiten bij de diversiteit in de klas en de maatschappij (D3.1)

Communiceren

- De student stemt taalgebruik af op de leerlingen, maakt gebruik van intonatie en heeft een ontspannen en actieve houding (E.2.1).
- De student stelt open vragen en stimuleert leerlingen om naar elkaar te luisteren (E2.2).

Samenwerken

- De student maakt contact met anderen die werkzaam zijn op de school en stelt inhoudelijke vragen over onderwijs of leerlingen (F3.1).

Reflecteren en onderzoeken

- De student vraagt feedback aan de begeleiders en gebruikt deze ter verbetering van het eigen handelen in de praktijk (G2.1).

PABO HVA STAGEDOELEN VT JAAR 2 – Praktijk 4 (2e semester)

PRIMAIRE PROCES

Pedagogische bekwaamheid:

1. De student kan activiteiten verzorgen gericht op de sociaal-emotionele ontwikkeling en groepsvorming (A1.2 en A2.2).
2. De student toont belangstelling voor de bredere sociaal-maatschappelijke context en zet burgerschaps(les)activiteiten in waarbij leerlingen zich inleven in de ander (A3.2).

Vakinhoudelijke bekwaamheid:

3. De student kan voor twee vakgebieden lesdoelen combineren en verantwoorden hoe deze aansluiten bij de leerlijnen (B1.2).

Vakdidactische bekwaamheid:

4. De student geeft specifieke feedback op het leerproces van leerlingen (C3).
5. De student kan in lessen voor verschillende leerlijnen een onderwerp op een begrijpelijke en aansprekende wijze uitleggen door bewust gebruik te maken van verschillende didactische modellen (C2).

BREDE PROFESSIONELE BASIS

Plannen en organiseren:

6. De student oefent met de leerlingen procedures in klas zodat deze routines worden (D2).
7. De student zet doelgericht verschillende activerende en coöperatieve werkvormen in, passend bij het lesdoel van de les en leert samenwerkingsvaardigheden aan (D3).

Communiceren

8. De student kan variëren in de verbale en non-verbale communicatie bij het leiding geven aan de groep (E1).
9. De student heeft een open houding en toont belangstelling, empathie en respect voor opvattingen van anderen (E3).

Samenwerken

10. De student maakt contact met ouders en kan uitleggen hoe de stageschool de samenwerking met de ouders tot stand brengt (F2).

Reflecteren en onderzoeken

11. De student stelt samen met de mentor concrete en specifieke leerdoelen op gericht op de eigen ontwikkeling en leersituatie in de stage (G3).
12. De student kan het eigen handelen in de praktijk analyseren en formuleert handelingsalternatieven aan de hand van theorie, feedback en praktijkervaringen (G2).

PABO HVA STAGEDOELEN VT JAAR 3 – Praktijk (blok 3.1)

- Je bent in staat een volledige lesdag voor te bereiden, uit te voeren en te evalueren.
- Je geeft gedifferentieerde instructies en verwerkingsopdrachten aan de groep.
- Je stelt op basis van toets- en observatiegegevens de beginsituatie van de groep en van individuele leerlingen op het gebied van de taal- en rekenontwikkeling vast.
- Je zorgt voor een uitdagende, voorbereide en georganiseerde leeromgeving.
- Je meet de opbrengst van zelf uitgevoerde (les)activiteiten en opdrachten, en benoemt het vervolg.
- Je begeleidt de groep vanuit overzicht en overwicht zowel pedagogisch als didactisch op stimulerende en constructieve wijze.
- Je bereidt een oudergesprek inhoudelijk en gesprekstechnisch adequaat voor.
- Je neemt actief deel aan activiteiten en ontwikkelingen binnen de stageschool.
- Je vraagt gericht feedback aan je begeleiders met het doel je onderwijs te verbeteren.

PABO HVA STAGEDOELEN VT JAAR 3 – Praktijk (blok 3.2)

- Je verzorgt gedurende ten minste twee aaneensluitende dagen zelfstandig het onderwijs in de groep.
- Je besteedt tijdens de instructiefase expliciet aandacht aan kinderen die extra uitleg of extra uitdaging nodig hebben.
- Je verdiept je in de werkwijze van opbrengstgericht werken op je stageschool en besteedt hieraan in de eigen lessen expliciet aandacht.
- Je hebt inzicht en vaardigheid in het observeren van (individuele) leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften. Je baseert je handelen op deze observaties en je interpretaties.
- Je administreert – in afstemming met de mentor - de vorderingen van de groep en van individuele leerlingen overzichtelijk in de groepsadministratie.
- Je hebt overzicht en overwicht over de hele groep.
- Je kunt een oudergesprek voorbereiden en (deels) uitvoeren in aanwezigheid van de mentor, rekening houdend met je eigen ontwikkelpunten.
- Je werkt op professionele wijze samen met collega's.
- Je hebt inzicht in je eigen functioneren en je werkt gericht aan je eigen professionele ontwikkeling.

PABO HvA STAGEDOELEN DT JAAR 1 – Praktijk 1 (1e semester)

PRIMAIRE PROCES

Pedagogische bekwaamheid:

- De student observeert leerlingen en toont belangstelling voor de leefwereld en achtergrond van de leerlingen (A1.1 en A3.2¹⁰).
- De student verdiept zich in regels en afspraken in de klas en verwerkt dit in zijn/haar lessen en activiteiten (A2).

Vakinhoudelijke bekwaamheid:

- De student verdiept zich in het vakgebied waar hij een les over gaat geven en formuleert een lesdoel hierbij (B.1).
- De student kan op basis van de leerstof verschillen tussen leerlingen benoemen en dit verwerken in de beginsituatie (B3).

Vakdidactische bekwaamheid:

- De student verdiept zich in de beginsituatie van leerlingen en ontwerpt op basis daarvan activiteiten (C1 en C2).
- De student ontwerpt een activiteit met daarin drie fasen (inleiding, kern, slot) (C2).

BREDE PROFESSIONELE BASIS

Plannen en organiseren:

- De student zorgt dat voor de les alle materialen klaarliggen en maakt een passende tijdsindeling van de les (D1).
- De student verdiept zich in routines in de klas om taakgericht gedrag te begeleiden en past deze toe (D2).

Communiceren

- De student registreert wat er in de klas gebeurt en zet verbale- en non-verbale communicatie in om gedrag bij te sturen (E1).
- De student maakt contact met leerlingen door naar hen te luisteren en hen op hun gemak te stellen (E2 en E3).

Samenwerken

- De student toont initiatief in het contact maken met ouders (F2).

Reflecteren en onderzoeken

- De student stelt zichzelf kritische vragen over eigen handelen en bespreekt deze met mentor (G2).

PABO HvA STAGEDOELEN DT JAAR 1 – Praktijk 2 (2e semester)

PRIMAIRE PROCES

Pedagogische bekwaamheid:

- De student kan activiteiten verzorgen gericht op de sociaal-emotionele ontwikkeling en groepsvorming (A1.2 en A2.2).
- De student kan activiteiten inzetten waarin leerlingen zich inleven in de ander (A3.2).

Vakinhoudelijke bekwaamheid:

- De student past in de les kernbegrippen/vaktaal toe (B1).

Vakdidactische bekwaamheid:

- De student activeert voorkennis en geeft een heldere compacte uitleg (C2).
- De student zorgt voor betrokkenheid door het stellen van stimulerende vragen (C3).

BREDE PROFESSIONELE BASIS

Plannen en organiseren:

- De student verdiept zich in routines in de klas om overgangen en onderbrekingen te begeleiden en past deze toe (D2).
- De student zet ondersteunende materialen en werkvormen in die aansluiten bij de belevingswereld (D3).

Communiceren

- De student zet doelgericht verbale- en non-verbale communicatie in om gedrag bij te sturen (E1).
- De student stemt taalgebruik af op de leerlingen en stelt open vragen aan leerlingen (E2 en E3).

Samenwerken

¹⁰ Deze codes verwijzen naar de aspecten van de Amsterdamse-Leer-Kracht-Lijn.

- De student is aanspreekbaar voor collega's en zoekt zelf contact met collega's op de school (F1).
- De student kan een oudergesprek analyseren op welke wijze de mentor in een oudergesprek aanstuurt op samenwerking en dialoog met ouders aan de hand van toegepaste gespreksvaardigheden (F2).

Reflecteren en onderzoeken

- De student vraagt feedback aan mentor en gebruikt dit om eigen handelen in de praktijk te verbeteren (G2).

PABO HvA STAGEDOELEN DT JAAR 2 – Praktijk 3 (1e semester)

PRIMAIRE PROCES

Pedagogische bekwaamheid:

1. De student vertoont voorspelbaar leerkrachtgedrag op basis van de regels en afspraken in de klas (A2.1).
2. De student gebruikt bewust de diversiteit en achtergrond van leerlingen en de maatschappij en zet (les)activiteiten in waarbij leerlingen zich inleven in de ander (A3).

Vakinhoudelijke bekwaamheid:

3. De student kan voor twee vakgebieden lesdoelen integreren in activiteiten en uitleggen hoe deze aansluiten bij de leerlijnen (vakoverstijgend en thematisch werken) (B2).

Vakdidactische bekwaamheid:

4. De student kan de beginsituatie van leerlingen beschrijven door deze op verschillende manieren te analyseren (C1).
5. De student ontwerpt activiteiten voor verschillende leerlijnen waarin leerlingen keuzemogelijkheden hebben en geeft feedback op het leerproces (C2, C3).

BREDE PROFESSIONELE BASIS

Plannen en organiseren:

6. De student levert een actieve bijdrage aan de uitdagende/rijke leeromgeving met materialen die aansluiten bij de diversiteit van de klas en de maatschappij (D1, 3).
7. De student oefent met de leerlingen procedures in klas zodat deze routines worden (D2).
8. De student zet doelgericht verschillende activerende en coöperatieve werkvormen in, passend bij het lesdoel van de les en leert samenwerkingsvaardigheden aan (D3).

Communiceren

9. De student kan variëren in de verbale en non-verbale communicatie bij het leiding geven aan de groep gedurende een dag (E1).
10. De student stelt open vragen en stimuleert leerlingen om naar elkaar te luisteren (E2.2).

Samenwerken

11. De student maakt contact met ouders en kan naar aanleiding van de geobserveerde oudergesprekken uitleggen hoe de stageschool de samenwerking met de ouders tot stand brengt (F2).

Reflecteren en onderzoeken

12. De student kan het eigen handelen in de praktijk analyseren en formuleert handelingsalternatieven aan de hand van theorie en praktijkervaringen (G2).

PABO HvA STAGEDOELEN DT JAAR 2 – Praktijk 4 (2e semester)

PRIMAIRE PROCES

Pedagogische bekwaamheid:

1. De student observeert leerlingen systematisch, signaleert welke leerlingen extra ondersteuning nodig hebben en formuleert onderwijsbehoeften (A1).
2. De student stimuleert leerlingen om zelf oplossingen te bedenken op het gebied van de sociaal-emotionele ontwikkeling (A1).
3. De student is voorspelbaar door de regels en afspraken consistent tijdens hele dagen lesgeven te hanteren (A2.2).

Vakinhoudelijke bekwaamheid:

4. De student kan verschillen tussen leerlingen benoemen en maakt op basis hiervan keuzes in de leerstof (B3.1)

Vakdidactische bekwaamheid:

5. . De student analyseert en registreert de toets- en observatiegegevens om de beginsituatie van de groep en individuele leerlingen in kaart te brengen (C1).
6. De student brengt variatie aan in instructie en activiteiten tijdens lessen voor verschillende leerlijnen en probeert zoveel mogelijk te differentiëren naar onderwijsbehoeften van de leerlingen (C3).

BREDE PROFESSIONELE BASIS

Plannen en organiseren:

7. De student houdt gedurende de dag overzicht over de eigen gemaakte planning en kan vorderingen overzichtelijk bijhouden in het registratiesysteem van de school (D1).
8. De student bevordert de zelfstandigheid en oplossingsgerichtheid van de leerlingen zelf (D2).

Communiceren

9. De student geeft vanuit overzicht en overzicht een hele dag de leiding aan de groep (E.1).

Samenwerken

10. De student neemt actief deel aan activiteiten en ontwikkelingen binnen de stageschool (F1).
11. De student kan een oudergesprek inhoudelijk en gesprekstechnisch voorbereiden en (gedeeltelijk) voeren (F2).

Reflecteren en onderzoeken

12. De student stelt samen met de mentor concrete en specifieke leerdoelen op, gericht op de eigen ontwikkeling en leersituatie in de stage (G3).

Bijlage B UPvA: Stagedoelen jaar 1, 2 & 3

UPvA STAGEDOELEN JAAR 1 – Praktijk 1 (1e semester)

PRIMAIRE PROCES

Pedagogische bekwaamheid:

1. De student observeert leerlingen en toont belangstelling voor de leefwereld en achtergrond van de leerlingen (A1.1 en A3.2¹¹).
2. De student verdiept zich in regels en afspraken in de klas en verwerkt dit in zijn/haar lessen en activiteiten (A2).

Vakinhoudelijke bekwaamheid:

3. De student verdiept zich in het vakgebied waar hij een les over gaat geven en formuleert een lesdoel hierbij (B.1).

Vakdidactische bekwaamheid:

4. De student verdiept zich in de beginsituatie van leerlingen en ontwerpt op basis daarvan activiteiten (C1 en C2).
5. De student kan een compacte uitleg geven in een les (C2).

BREDE PROFESSIONELE BASIS

Plannen en organiseren:

6. De student zorgt dat voor de les alle materialen klaarliggen en maakt een passende tijdsindeling van de les (D1).
7. De student helpt leerlingen bij leertaken en stimuleert hen om taakgericht bezig te zijn (D2).

Communiceren

8. De student maakt contact (leerlingen, mentor, collega's) door verbale en non-verbale communicatie in te zetten (E2).
9. De student zorgt voor overzicht door houding en positie (E1).

Samenwerken

10. De student toont belangstelling voor anderen die werkzaam zijn op de school (F1 en F3).

Reflecteren en onderzoeken

11. De student is nieuwsgierig en stelt zichzelf en de mentor vragen over onderwijs (G1 en G2).
12. De student staat open voor feedback (G2).

UPvA STAGEDOELEN JAAR 1 – Praktijk 2 (2e semester)

PRIMAIRE PROCES

Pedagogische bekwaamheid:

1. De student spreekt verwachtingen uit op basis van de regels en afspraken in de klas.
2. De student geeft leerlingen de ruimte om eigen ideeën en meningen in te brengen (A3.1).

Vakinhoudelijke bekwaamheid:

3. De student kan een lesdoel opstellen in samenhang met de leerlijnen (B1 en B2).
4. De student kan op basis van de leerstof verschillen tussen leerlingen benoemen (B3).

Vakdidactische bekwaamheid:

5. De student ontwerpt een activiteit met daarin drie fasen (inleiding, kern, slot) (C2).
6. De student zorgt voor betrokkenheid door het stellen van stimulerende vragen (C3).

BREDE PROFESSIONELE BASIS

Plannen en organiseren:

7. De student verdiept zich in routines in de klas om overgangen en onderbrekingen te begeleiden en past deze toe (D2).
8. De student zet werkvormen in tijdens activiteiten om de betrokkenheid te vergroten (D3).

Communiceren

9. De student registreert wat er in de klas gebeurt en zet verbale- en non-verbale communicatie in om gedrag bij te sturen (E1).
10. De student maakt contact met leerlingen door naar hen te luisteren en hen op hun gemak te stellen (E2 en E3).

¹¹ Deze codes verwijzen naar de aspecten van de Amsterdamse-Leer-Kracht-Lijn.

Samenwerken

11. De student toont initiatief in het contact maken met ouders (F2).

Reflecteren en onderzoeken

12. De student stelt zichzelf kritische vragen over eigen handelen en bespreekt deze met mentor (G2).

UPVa STAGEDOELEN JAAR 1 – Praktijk 3 (1e semester)**PRIMAIRE PROCES****Pedagogische bekwaamheid:**

1. De student vertoont voorspelbaar leerkrachtgedrag op basis van de regels en afspraken in de klas (A2.1).
2. De student leert leerlingen hun mening te onderbouwen en betreft hen bij in besluitvormingsprocessen in de klas (A3.1).

Vakinhoudelijke bekwaamheid:

3. De student maakt de relevantie van de lesdoelen duidelijk door deze te verbinden aan de werkelijke situatie en de leefwereld van leerlingen (B3).

Vakdidactische bekwaamheid:

4. De student kan op verschillende manieren de beginsituatie van de leerlingen en de groep in kaart brengen en benoemt verschillen (C1).
5. De student ontwerpt op basis van de beginsituatie lessen voor verschillende leerlijnen waarbij leerlingen keuzemogelijkheden hebben (C2.1).
6. De student geeft instructie in kleine stapjes en modelt de leerstof/vaardigheid (C2.2).

BREDE PROFESSIONELE BASIS**Plannen en organiseren:**

7. De student stimuleert de zelfstandigheid en het eigenaarschap van leerlingen (D2.1).
8. De student gebruikt uitnodigende materialen die aansluiten bij de diversiteit in de klas en de maatschappij (D3.1)

Communiceren

9. De student stemt taalgebruik af op de leerlingen, maakt gebruik van intonatie en heeft een ontspannen en actieve houding (E.2.1).
10. De student stelt open vragen en stimuleert leerlingen om naar elkaar te luisteren (E2.2).

Samenwerken

11. De student maakt contact met anderen die werkzaam zijn op de school en stelt inhoudelijke vragen over onderwijs of leerlingen (F3.1).

Reflecteren en onderzoeken

12. De student vraagt feedback aan de begeleiders en gebruikt deze ter verbetering van het eigen handelen in de praktijk (G2.1).

UPVa STAGEDOELEN JAAR 1 – Praktijk 4 (2e semester)**PRIMAIRE PROCES****Pedagogische bekwaamheid:**

1. De student kan activiteiten verzorgen gericht op de sociaal-emotionele ontwikkeling en groepsvorming (A1.2 en A2.2).
2. De student toont belangstelling voor de bredere sociaal-maatschappelijke context en zet burgerschaps(les)activiteiten in waarbij leerlingen zich inleven in de ander (A3.2).

Vakinhoudelijke bekwaamheid:

3. De student kan voor twee vakgebieden lesdoelen combineren en verantwoorden hoe deze aansluiten bij de leerlijnen (B1.2).

Vakdidactische bekwaamheid:

4. De student geeft specifieke feedback op het leerproces van leerlingen (C3).
5. De student kan in lessen voor verschillende leerlijnen een onderwerp op een begrijpelijke en aansprekende wijze uitleggen door bewust gebruik te maken van verschillende didactische modellen (C2).

BREDE PROFESSIONELE BASIS

Plannen en organiseren:

6. De student oefent met de leerlingen procedures in klas zodat deze routines worden (D2).
7. De student zet doelgericht verschillende activerende en coöperatieve werkvormen in, passend bij het lesdoel van de les en leert samenwerkingsvaardigheden aan (D3).

Communiceren

8. De student kan variëren in de verbale en non-verbale communicatie bij het leiding geven aan de groep (E1).
9. De student heeft een open houding en toont belangstelling, empathie en respect voor opvattingen van anderen (E3).

Samenwerken

10. De student maakt contact met ouders en kan uitleggen hoe de stageschool de samenwerking met de ouders tot stand brengt (F2).

Reflecteren en onderzoeken

11. De student stelt samen met de mentor concrete en specifieke leerdoelen op gericht op de eigen ontwikkeling en leersituatie in de stage (G3).
12. De student kan het eigen handelen in de praktijk analyseren en formuleert handelingsalternatieven aan de hand van theorie, feedback en praktijkervaringen (G2).

UPvA STAGEDOELEN JAAR 3 - 1^e semester

- De student kan minimaal twee dagen het onderwijs in de groep zelfstandig verzorgen.
- De student begeleidt de groep vanuit overzicht en overwicht zowel pedagogisch als didactisch op stimulerende en constructieve wijze.
- De student stelt op basis van toets- en observatiegegevens de beginsituatie van de groep en van individuele leerlingen vast. De student heeft zijn leerkracht handelen gebaseerd op deze observaties en zijn interpretaties.
- De student heeft mede een groepsplan opgesteld voor (een deelaspect van) een vakgebied en in de eigen lessen bijgedragen aan de uitvoering van het groepsplan.
- De student zorgt voor een uitdagende, voorbereide en georganiseerde leeromgeving.
- De student geeft gedifferentieerde instructies en verwerkingsopdrachten aan de groep.
- De student meet de opbrengst van zelf uitgevoerde (les)activiteiten en opdrachten, en kan een vervolg benoemen.
- De student heeft - in afstemming met de mentor - de vorderingen van de groep en van individuele leerlingen overzichtelijk in de groepsadministratie geadmistreerd.
- In de instructie leert de student de leerlingen strategieën voor denken en leren aan.
- De student heeft actief deelgenomen aan activiteiten en ontwikkelingen binnen de stageschool en heeft geobserveerd bij minimaal twee oudergesprekken.
- De student kan een oudergesprek inhoudelijk en gesprekstechnisch adequaat voorbereiden.
- De student kan oudergesprekken (deels) voeren in aanwezigheid van de mentor, rekening houdend met je eigen ontwikkelpunten.
- De student heeft inzicht in zijn eigen functioneren en heeft gericht gewerkt aan de eigen ontwikkeling.

Bijlage C Pabo-ALO: Stagedoelen jaar 1

PABO HVA STAGEDOELEN Pabo-ALO JAAR 1 – Praktijk 1 (1e semester)

PRIMAIRE PROCES

Pedagogische bekwaamheid:

- De student observeert leerlingen en toont belangstelling voor de leefwereld en achtergrond van de leerlingen (A1.1 en A3.2¹²).
- De student verdiept zich in regels en afspraken in de klas en verwerkt dit in zijn/haar lessen en activiteiten (A2).

Vakinhoudelijke bekwaamheid:

- De student verdiept zich in het vakgebied waar hij een les over gaat geven en formuleert een lesdoel hierbij (B.1).

Vakdidactische bekwaamheid:

- De student verdiept zich in de beginsituatie van leerlingen en ontwerpt op basis daarvan activiteiten (C1 en C2).
- De student kan een compacte uitleg geven in een les (C2).

BREDE PROFESSIONELE BASIS

Plannen en organiseren:

- De student zorgt dat voor de les alle materialen klaarliggen en maakt een passende tijdsindeling van de les (D1).
- De student helpt leerlingen bij leertaken en stimuleert hen om taakgericht bezig te zijn (D2).

Communiceren

- De student maakt contact (leerlingen, mentor, collega's) door verbale en non-verbale communicatie in te zetten (E2).
- De student zorgt voor overzicht door houding en positie (E1).

Samenwerken

- De student toont belangstelling voor anderen die werkzaam zijn op de school (F1 en F3).

Reflecteren en onderzoeken

- De student is nieuwsgierig en stelt zichzelf en de mentor vragen over onderwijs (G1 en G2).
- De student staat open voor feedback (G2).

PABO HVA STAGEDOELEN Pabo-ALO JAAR 1 – Praktijk 2 (2e semester)

PRIMAIRE PROCES

Pedagogische bekwaamheid:

- De student kan activiteiten verzorgen gericht op de sociaal-emotionele ontwikkeling en groepsvorming (A1.2 en A2.2).
- De student geeft leerlingen de ruimte om eigen ideeën en meningen in te brengen (A3.1).

Vakinhoudelijke bekwaamheid:

- De student kan een lesdoel opstellen in samenhang met de leerlijnen (B1 en B2).
- De student kan op basis van de leerstof verschillen tussen leerlingen benoemen (B3)

Vakdidactische bekwaamheid:

- De student ontwerpt een activiteit met daarin drie fasen (inleiding, kern, slot) (C2).
- De student zorgt voor betrokkenheid door het stellen van stimulerende vragen (C3).

BREDE PROFESSIONELE BASIS

Plannen en organiseren:

- De student verdiept zich in routines in de klas om overgangen en onderbrekingen te begeleiden en past deze toe (D2).
- De student zet werkvormen in tijdens activiteiten om de betrokkenheid te vergroten (D3).

¹² Deze codes verwijzen naar de aspecten van de Amsterdamse-Leer-Kracht-Lijn.

Communiceren

- De student registreert wat er in de klas gebeurt en zet verbale- en non-verbale communicatie in om gedrag bij te sturen (E1).
- De student maakt contact met leerlingen door naar hen te luisteren en hen op hun gemak te stellen (E2 en E3).

Samenwerken

- De student toont initiatief in het contact maken met ouders (F2).

Reflecteren en onderzoeken

- De student stelt zichzelf kritische vragen over eigen handelen en bespreekt deze met mentor (G2).

Bijlage D UPvA: Activiteitenlijst jaar 3

Datum tijdsduur	Activiteit	Vuistregel (vanaf jaar 2)	Vorbereiding ja/nee	groepering (individueel/ kleine groep/ hele groep)	Vak	Paraaf mentor
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						
11						
12						
13						
14						
15						

Bijlage E Pabo HvA, Pabo-ALO & UPvA: Gedragsprotocol stage voor student

Voor het praktijkdeel van de opleiding stap je de wereld van het onderwijs in. De Opleidingsschool en de opleiding zien jou als 'leerkracht in opleiding'. Dit vraagt om een professionele houding van jou. In dit gedragsprotocol leggen we een aantal essentiële aspecten vast. Je bewaart dit gedragsprotocol gedurende de hele opleiding in jouw stagemap. Verder wordt een exemplaar bewaard in het stagedossier.

Omgang en gedrag

1. Stel je vanaf het begin actief en professioneel op in de omgang met collega's en leerlingen.
2. Verdiep je in de school en de afspraken die er gelden, vraag informatie, proef de sfeer en praat met zoveel mogelijk mensen binnen de school.
3. Verdiep je in de praktijkgids en mentorbrief. Bestudeer zorgvuldig de opdrachten voor je opleiding en bespreek deze met je mentor. Maak afspraken over je planning en hoe jullie hierover communiceren.
4. Zorg ervoor dat de uitvoering van je stageactiviteiten harmonieert met het school- en klassengebeuren. Stem je lessen af op inhouden en werkvormen, op organisatie en middelen, waaraan de school waarde hecht en waaraan de kinderen gewend zijn. Maar vraag ook de ruimte om opdrachten op een eventuele andere wijze uit te voeren.
5. Evalueer je eigen handelen kritisch en vraag regelmatig om feedback. Stel jezelf bij de feedback open en positief op.
6. Meld je bij ziekte tijdig af bij je mentor en schoolopleider. De gemiste stagedagen haal je zo snel mogelijk in, in overleg met je mentor.
7. Als er wrijvingen of problemen zijn tussen je mentor en jou, maak dit dan bespreekbaar. Leidt dit niet tot een gewenste oplossing schakel dan de schoolopleider in. Zie ook paragraaf 6.7 'Wat te doen bij problemen' in de praktijkgids.
8. Casussen uit praktijksituaties die door een student ingebracht worden bij de intervisiebijeenkomsten, worden buiten deze context niet met anderen besproken.

Privacywetgeving en sociale media

1. Plaats geen vertrouwelijke informatie over je stageschool, kinderen, ouders en kinderen online. Plaats geen filmpjes uit de praktijk op sociale media waar kinderen, ouders en/of collega's in voorkomen. Dit schendt de wet van de privacy.
2. Anonimiseer gegevens van leerlingen in verslagen en/of opdrachten voor de opleiding. Ga zorgvuldig om met gegevens uit het leerlingvolgsysteem en bewaar deze gegevens veilig.
3. Voor de opleiding moet je beeldopnamen van jezelf maken. De Opleidingsschool draagt zorg voor de toestemming van ouders.¹³ Zorg ervoor dat leerlingen zonder toestemming niet op beeld komen. Denk na over een passende cameraopstelling.
4. Bewaar en deel je video-opnamen veilig, bijvoorbeeld via een USB-stick met wachtwoord en/of platformen die beschikbaar zijn via de HvA en UvA. Vernietig beelden tijdig en passend bij het doel.
5. Als student word je gezien als een (aankomend) professional. Natuurlijk zien wij de mogelijkheden die sociale media in het contact met de maatschappij met zich meebrengt. Uiteraard ben je vrij in je uitingen, maar realiseer je dat je als student ook altijd de opleiding (Pabo HvA en/of UPvA) en het werkveld vertegenwoordigt. Realiseer je dat dat verantwoordelijkheid met zich meebrengt.

Hierbij verklaar ik dat ik me zal houden aan het bovenstaande gedragsprotocol,

Datum:

Handtekening:

Naam:

---

¹³ Zie document werkwijze en protocol beeld- en geluidsopname van de HvA:

<https://www.hva.nl/praktisch/algemeen/faculteiten/foo/privacy-%E2%80%93-beeldopnamen-foo/privacy-%E2%80%93-beeldopnamen-foo.html>

Bijlage F Pabo HvA: Stageactiviteiten VOLTIJD

PABO HvA: Activiteiten stage VT JAAR 1 en 2

In de praktijkbeoordeling onder het tabblad 'opbouw en activiteiten' kunnen de student en mentor activiteiten zien die gekoppeld zijn aan de leerdoelen. Dit geeft de student houvast om gericht te werken aan de leerdoelen. Deze activiteiten komen uit de vakken die de student op dat moment op de opleiding volgt. Het uitgangspunt is dat studenten praktijkervaring opdoen in het geven van lessen uit de verschillende vakgebieden die in de basisschool worden aangeboden: taal, rekenen, kunstzinnige oriëntatie, mens & wereld, burgerschap en sociaal-emotionele ontwikkeling. Dat vraagt om een goede, zorgvuldige planning met zoveel mogelijk variatie in activiteiten. Op basis van de voorbeeldactiviteiten en suggesties van de mentor maken de studenten op de tweede stagedag samen met hun mentor een planning om gericht aan de leerdoelen te werken. Student en mentor scherpen deze planning gedurende de stage aan. Tweedejaarsstudenten gaan daarnaast gericht met de mentor in gesprek welke contextspecifieke activiteiten zij kunnen uitvoeren passend bij de leerdoelen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan lessen vanuit de Vreedzame school als het gaat om regels en afspraken of het inzetten van het expliciet directe instructiemodel. De student krijgt op de opleiding tijdens PPO (Pabo HvA) handvatten om deze planning en activiteiten vorm te geven.

PABO HVA STAGEACTIVITEITEN VT JAAR 3 Profilering Jonge kind

Waarom werken we met stageactiviteiten?

De stageactiviteiten zijn opgesteld rondom de **kerntaken van een leerkracht**, namelijk lesgeven aan en het begeleiden van een groep en individuele leerlingen. De activiteiten zijn zodanig geformuleerd dat ze *van toepassing zijn binnen alle onderwijsconcepten, alle bouwen en leerjaren*. Met de stageactiviteiten beogen we dat studenten een breed handelingsrepertoire opbouwen, ervaring opdoen in verschillende onderwijssituaties en borgen we dat ze leren lesgeven in *alle* vakgebieden.

Jaar 3 VOLTijd Profilering Jonge kind STAGEACTIVITEITEN Student PABO HVA		Verdeling taken en rollen		
		Schoolopleider	Mentor	Instituutopleider
3.1 & 3.2	<p><i>Stageactiviteiten zijn onder voorbehoud van kleine wijzigingen in de Beroeps- of Vakopdracht. Let op: stageactiviteiten zijn vaak handig met elkaar te combineren.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Je maakt een planning van het blok en bespreekt deze met de mentor. ▪ Voor de Beroepsopdracht 3.1/ 3.2 en voor de vakopdrachten Nederlands en Rekenen & Wiskunde voer je (enkele van) de volgende opdrachten uit: <ul style="list-style-type: none"> - Je observeert gericht de ontwikkeling van kinderen. - Je bestudeert en analyseert de observatiegegevens en gegevens uit het leerlingvolgsysteem voor de onderbouw van je stageschool, met aandacht voor het niveau van je groep en het niveau van individuele kinderen (OGW, HGW en passend onderwijs). Je houdt hiermee rekening in je lessen. - Je registreert observatiegegevens in relatie tot ontwikkelingslijnen van kinderen. - Je stelt een individueel handelingsplan op en voert deze uit, met gebruikmaking van LVS-gegevens en uitgaande van de onderwijsbehoeften van de betreffende leerling (HGW en OGW). - Je voert twee diagnostische gesprekken met één leerling (alleen voor R&W). ▪ Je ontwerpt en richt (mede) een rijke leeromgeving voor jonge kinderen in, met aandacht voor verschillende niveaus en integratie van verschillende vakken. Het ontwerp is o.a. gebaseerd op toetsgegevens en observaties van werk van kinderen. ▪ Je verzorgt in blok 3.1 zelfstandig ten minste een dag onderwijs aan de hele groep. ▪ Je verzorgt in blok 3.2 zelfstandig ten minste twee aaneensluitende dagen onderwijs aan de hele groep. ▪ Je ontwikkelt en verzorgt een lessenserie Kunstzinnige Oriëntatie (keuze uit muziek, dans & drama of beeldende vorming). ▪ Je verzorgt drie lessen Engels in de onderbouw. ▪ Je verzorgt (of ontwikkelt) ten minste zes lessen/ activiteiten taalontwikkeling (waaronder activiteiten voor profileringsopdracht Nederlands) en zes activiteiten rekenontwikkeling (waaronder activiteiten voor profileringsopdracht R&W), met aandacht voor verschillende niveaus van kinderen. ▪ Je bereidt een oudergesprek met de mentor voor, evalueert dit gesprek aan de hand van vooraf opgestelde observatiepunten) en doet hier verslag van. De mentor voert het gesprek. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lesbezoek & nagesprek. • Beoordeling eind blok 1 a.d.h.v. doelen en beoordelingscriteria, en m.b.v. beoordelingsformulier 3.1. • Beoordeling eind blok 2 a.d.h.v. doelen en beoordelingscriteria, en m.b.v. beoordelingsformulier 3.2. 	<ul style="list-style-type: none"> • Activiteitenplanning met student doornemen. • Begeleiding en feedback op (voorbereiding van) lessen, aan de hand van de stagedoelen per blok. • Adviesbeoordeling eind blok 1 a.d.h.v. doelen en beoordelingscriteria, en m.b.v. beoordelingsformulier 3.1. • Adviesbeoordeling eind blok 2 a.d.h.v. doelen en beoordelingscriteria, en m.b.v. beoordelingsformulier 3.2. 	<ul style="list-style-type: none"> • Eerste aanspreekpunt voor student en stageschool bij vragen en/of calamiteiten op het gebied van praktijk/ stage.

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Je bereidt een oudergesprek met de mentor inhoudelijk en gesprekstechnisch voor. Je voert zelf, indien mogelijk en onder begeleiding van de mentor, het gesprek. Je evalueert je eigen gesprek in een kort verslag. ▪ Verdieping in de voorschoolse blok en het VVE-beleid van de stageschool. ▪ Je actualiseert je stagemap met daarin tenminste je lesvoorbereidingen, activiteiten, de ontvangen feedback en stagebeoordelingen. 			
--	---	--	--	--

PABO HvA STAGEACTIVITEITEN VT JAAR 3 Profilerings Oudere kind

Jaar 3 VOLTijd Profilerings Oudere kind STAGEACTIVITEITEN Student PABO HvA		Verdeling taken en rollen		
		Schoolopleider	Mentor	Instituutopleider
3.1 & 3.2	<p><i>Stageactiviteiten zijn onder voorbehoud van kleine wijzigingen in de Beroeps- of Vakopdracht. Let op: stageactiviteiten zijn vaak handig met elkaar te combineren.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Je maakt een planning van het blok en bespreekt deze met de mentor. ▪ Voor de Beroepsopdracht 3.1/ 3.2 en voor de vakopdrachten Nederlands en Rekenen & Wiskunde voer je (enkele van) de volgende opdrachten uit: <ul style="list-style-type: none"> - Je observeert gericht de ontwikkeling van kinderen. - Je bestudeert en analyseert de observatiegegevens en gegevens uit het leerlingvolgsysteem voor de bovenbouw van je stageschool, met aandacht voor het niveau van je groep en het niveau van individuele kinderen (OGW, HGW en passend onderwijs). Je houdt hiermee rekening in je lessen. - Je registreert observatiegegevens in relatie tot ontwikkelingslijnen van kinderen. - Je stelt een individueel handelingsplan op en voert deze uit, met gebruikmaking van LVS-gegevens en uitgaande van de onderwijsbehoeften van de betreffende leerling (HGW en OGW). - Je voert twee diagnostische gesprekken met één leerling (alleen voor R&W). ▪ Je bereidt twee geschiedenislessen voor en voert deze uit in de stageklas. ▪ Je verzorgt in blok 3.1 zelfstandig ten minste een dag onderwijs aan de hele groep. ▪ Je verzorgt in blok 3.2 zelfstandig ten minste twee aaneensluitende dagen onderwijs aan de hele groep. ▪ Je ontwikkelt en verzorgt een lessenserie Kunstzinnige Oriëntatie (keuze uit muziek, dans & drama of beeldende vorming). ▪ Je verzorgt drie lessen Engels in de bovenbouw. ▪ Je verzorgt (of ontwikkelt) ten minste zes lessen/ activiteiten taalontwikkeling (waaronder activiteiten voor profileringsopdracht Nederlands) en zes activiteiten rekenontwikkeling (waaronder activiteiten voor profileringsopdracht R&W), met aandacht voor verschillende niveaus van kinderen. ▪ Je bereidt een oudergesprek met de mentor voor, evalueert dit gesprek aan de hand van vooraf opgestelde observatiepunten) en doet hier verslag van. De mentor voert het gesprek. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lesbezoek & nagesprek. • Beoordeling eind blok 1 a.d.h.v. doelen en beoordelingscriteria, en m.b.v. beoordelingsformulier 3.1. • Beoordeling eind blok 2 a.d.h.v. doelen en beoordelingscriteria, en m.b.v. beoordelingsformulier 3.2. 	<ul style="list-style-type: none"> • Activiteitenplanning met student doornemen. • Begeleiding en feedback op (voorbereiding van) lessen, aan de hand van de stagedoelen per blok. • Adviesbeoordeling eind blok 1 a.d.h.v. doelen en beoordelingscriteria, en m.b.v. beoordelingsformulier 3.1. • Adviesbeoordeling eind blok 2 a.d.h.v. doelen en beoordelingscriteria, en m.b.v. beoordelingsformulier 3.2. 	<ul style="list-style-type: none"> • Eerste aanspreekpunt voor student en stageschool bij vragen en/of calamiteiten op het gebied van praktijk/ stage.

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Je bereidt een oudergesprek met de mentor inhoudelijk en gesprekstechnisch voor. Je voert zelf, indien mogelijk en onder begeleiding van de mentor, het gesprek. Je evalueert je eigen gesprek in een kort verslag. ▪ Verdieping in de afsluiting van groep 8 en de verwijspprocedure voortgezet onderwijs op de eigen praktijkschool. ▪ Je actualiseert je stagemap met daarin tenminste je lesvoorbereidingen, activiteiten, de ontvangen feedback en stagebeoordelingen.			
--	---	--	--	--

Bijlage G Pabo HvA: Stageactiviteiten Deeltijd

In de praktijkbeoordeling onder het tabblad 'opbouw en activiteiten' kunnen de student en mentor activiteiten zien die gekoppeld zijn aan de leerdoelen. Dit geeft de student houvast om gericht te werken aan de leerdoelen. Deze activiteiten komen uit de vakken die de student op dat moment op de opleiding volgt. Het uitgangspunt is dat studenten praktijkervaring opdoen in het geven van lessen uit de verschillende vakgebieden die in de basisschool worden aangeboden: taal, rekenen, kunstzinnige oriëntatie, mens & wereld, burgerschap en sociaal-emotionele ontwikkeling. Dat vraagt om een goede, zorgvuldige planning met zoveel mogelijk variatie in activiteiten. Op basis van de voorbeeldactiviteiten en suggesties van de mentor maken de studenten op de tweede stagedag samen met hun mentor een planning om gericht aan de leerdoelen te werken. Student en mentor scherpen deze planning gedurende de stage aan. Tweedejaarsstudenten gaan daarnaast gericht met de mentor in gesprek welke contextspecifieke activiteiten zij kunnen uitvoeren passend bij de leerdoelen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan lessen vanuit de Vreedzame school als het gaat om regels en afspraken of het inzetten van het expliciet directe instructiemodel. De student krijgt op de opleiding tijdens de lessen PPO handvatten om deze planning en activiteiten vorm te geven.

Bijlage H Pabo-ALO: Stageactiviteiten

Pabo-ALO:

Geen vaste stageactiviteiten maar een lijst met suggesties.

De student krijgt geen vaste stageactiviteiten vanuit de opleiding meer mee die moeten worden uitgevoerd in de stage. Uitgangspunt is dat studenten praktijkervaring opdoen in het geven van lessen uit verschillende vakgebieden die in de basisschool worden aangeboden: taal, rekenen, bewegingsonderwijs, kunstzinnige oriëntatie, mens & wereld, burgerschap en sociaal-emotionele ontwikkeling. Het vraagt op een goede, zorgvuldige planning met zoveel mogelijk variatie in activiteiten. Eerstejaars studenten stellen zo'n planning op in afstemming met hun mentor. Vanuit de opleiding zijn er per leerdoel voor de studenten suggesties voor activiteiten in/ met hun klas en in de zaal, gekoppeld aan de verschillende vakgebieden. Het document met suggesties voor stageactiviteiten is te vinden op de stagewebsite.

Daarnaast bespreken de studenten met de mentoren welke contextspecifieke activiteiten zij kunnen uitvoeren passend bij de leerdoelen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan lessen vanuit de Vreedzame school als het gaat om regels en afspraken of het inzetten van het expliciete directe instructiemodel of het inzetten van BMO-principes. De student krijgt op de opleiding tijdens de lessen Professionele Identiteit (PI) handvatten om deze planning en activiteiten vorm te geven.

In de zaal (het bewegingsonderwijs) is het in het eerste blok vooral volgen van het onderwijs, zoals dat vanuit de mentor wordt aangeboden. De student observeert, stelt gerichte vragen over het hoe en waarom van bepaalde keuzes en wordt ingezet als lesgever of begeleider van enkele of kleine groepjes leerlingen, alles op aangeven van de mentor. De student die meer denkt aan te kunnen wordt hierbij uitgedaagd om dat bij de mentor aan te geven en alvast een grotere rol in het lesgeven te vervullen.

In het tweede blok krijgt de student gerichte opdrachten om lessen uit te voeren in microsituaties (een deel van de les, een deel van de groep). De inhoud wordt door de mentor voorgeschreven en de student vult aan de hand daarvan het lesvoorbereidingsformulier zo goed mogelijk in, voert de les uit en evaluaueert deze samen met de stagepartner. Er is dus ook sprake van peerfeedback. In dit blok zal er dus ook bezoek vanuit de ALO plaatsvinden. Daarin worden leerdoelen afgesproken voor de komende periode, zodat elke student vanuit zijn eigen kracht door kan ontwikkelen.

In het derde blok is het doel dat de student zich in toenemende mate verdiept in de beschikbare bronnen (praktijk- en didactieklessen, literatuur en internet), om zo gaandeweg te komen tot eigen invulling van de lessen. Nu zal niet elke student even snel ontwikkelen. Waar mogelijk kan de student doorgaan met het lesgeven aan grotere groepen of de hele klas, dan wel in microsituaties een verdiepingslag te maken naar hoger of specifiek leerrendement door lesdelen als reeks aan te bieden.

Dit proces krijgt een vervolg in blok 4. In het tweede semester als geheel is het van belang dat de student voortdurend in gesprek is met de mentor over de beschikbare ontwikkelruimte vanuit zelfgestelde leerdoelen. Wat lukt al goed en waar liggen de uitdagingen?

Verantwoordelijkheid dragen voor een complete zelfontworpen les aan de hele klas in een breed spectrum aan leerlijnen en grondvormen is het doel voor het tweede jaar. Bezien vanuit de beginsituatie en het talent van de student en de ontwikkeling van diens mogelijkheden in dit eerste jaar worden aan het eind van het semester doelen gesteld voor het eerste semester van jaar 2.

Aan het einde van dit eerste studiejaar wordt de student geacht om minimaal microsituaties zelf voor te bereiden, uit te voeren en effectief te evalueren.

Bijlage I Pabo HvA en UPvA: Observatieformulier stemgebruik en stemproblemen

De student bij voorkeur observeren in een lessituatie waarin veel wordt gesproken. Omcirkelen/arceren wat van toepassing is.

Houding (student wijzen op evt. observaties in de linker kolom)			
Algemeen	Passief, in elkaar gezakt		Actief, rechtop
(Ont)spanning	Spanning in: Hals, schouders, armen, romp, benen, handen		Ontspannen
Adem (advies logopedische screening indien observaties in linker- of rechterkolom als storend worden ervaren)			
Ademgebruik	Adem is hoorbaar	Adem is niet hoorbaar	Onlogische adempauze/verdeling
Stem (advies logopedische screening bij 1 of meerdere observaties in de linker- of rechterkolom)			
Toonhoogte	Te hoog	Goede hoogte	Te laag
Volume	Te zacht	Goed volume	Te hard
Kwaliteit	Hees	Helder	Schor
Bijzonderheden:	Stem zakt weg aan eind van de zin/ Stem zakt weg aan het begin van de zin		
Articulatie (advies logopedische screening bij 1 of meerdere observaties in de linker- of rechterkolom)			
Algemeen:	Onduidelijk	Duidelijk	Overdreven
Dialect:			
Onduidelijk of onjuist gevormde klanken:			
Bijzonderheden:	Binnensmonds spreken / Kaken op elkaar geklemd / Neuzige klank / Verstopte neus klank / Slissen / Schraap G / Gooische R		
Tempo (advies logopedische screening bij 2 of meerdere observaties in de linker- of rechterkolom)			
Bij voorlezen	Te snel	Passend	Te langzaam
Bij vertellen	Te snel	Passend	Te langzaam
Bij instructie geven	Te snel	Passend	Te langzaam
Melodie (advies logopedische screening bij 2 of meerdere observaties in de linker- of rechterkolom)			
Bij voorlezen	Monotoon	Passend	overdreven
Bij vertellen	Monotoon	Passend	overdreven
Bij instructie geven	Monotoon	Passend	overdreven
Bijzonderheden:	intonatie is wel/niet stereotype (een verwachte intonatie)		
Expressie (advies logopedische screening bij 2 of meerdere observaties in de linker- of rechterkolom)			
Oogcontact	Weinig	Kijkt de groep rond	Te veel
Mimiek	Weinig/Statisch	Ondersteunend aan spreken	Te veel/overdreven

Gebaren	Weinig/statisch	Ondersteunend aan spreken	Te veel/overdreven
Taalgebruik			
Stop/verkleinwoorden	Te eenvoudig	Passend	Te moeilijk
Vragen aan de student (advies logopedische screening bij 1 of meerdere 'ja' of vanaf 2 keer 'soms')			
	Ja	Soms	Nee
Is je keel pijnlijk of vermoeid na een dag lesgeven?			
Kun je jezelf moeilijk hoorbaar maken?			
Hebben anderen moeite om je te verstaan?			
Was de uitvoering van je les beter, hetzelfde of slechter dan normaal? (Doorhalen wat niet van toepassing is)			
Tips & Tops:			

Dit observatieformulier is gebaseerd op eerder gebruikte formulieren op Pabo HvA, diverse literatuur en observatieformulieren van o.a.: Pronk-Boerma (1992), Martin & Lockhart (2000), Nauta (2005). Contact: logopedie © Copyright 2015: Last, J., stagiaire logopedie i.o.v. Fransje van Luin, logopediste.